

Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci
Katedra žurnalistiky

Analýza obecných neverbálních prostředků ve zpravodajství
v České televizi

Bakalářská diplomová práce

Pavλίna Hajzlerová

Vedoucí práce: Mgr. Petra Chvojková

Olomouc 2014

Čestně prohlašuji, že jsem vypracovala tuto bakalářskou diplomovou práci samostatně a uvedla zde veškerou použitou literaturu a zdroje. Práce obsahuje znaků 76 318 znaků.

V Olomouci dne.....

Podpis.....

Ráda bych poděkovala Mgr. Petře Chvojkové za cenné připomínky, užitečné rady a čas, který mi při společných konzultacích věnovala. Rovněž děkuji za podporu své rodině.

Abstrakt

Tato práce se zabývá analýzou obecných rolí a funkcí neverbální komunikace v hlavní zpravodajské relaci České televize Události před změnou formátu v březnu 2012, po změně formátu v dubnu 2012 a rok od používání nového formátu v dubnu 2013. Práce je zaměřená pouze na vybrané prvky neverbální komunikace, kterými jsou mimika, gestika, posturologie a paralingvistika. Ty jsou popsány na moderátorce Jolaně Voldánové. K jednotlivým příkladům neverbálních aspektů jsou přiřazeny jejich možné interpretace.

Klíčová slova

Sociální interakce, neverbální komunikace, zpravodajství, televizní zpravodajství, hlavní zpravodajská relace, Události

Abstract

This bachelor thesis describes general role and function of nonverbal communication used in main news programme „Události“ by Czech television. Comparison were applied on main news programme before the change in March 2012, after the change in April 2012 and in April 2013, a year after the using the new format of this news programme. The work aimed only to chosen elements of nonverbal communication, which are mimics, gestic, posturology and paralingvistics. These are depicted in particular moderator Jolana Voldánová. To every single examples of nonverbal aspects are assigned their possible interpretation.

Key words

Social interaction, nonverbal communication, news, television reporting, main news program, Události

Obsah

1. Úvod	7
1.1.Cíle práce	7
1.2.Metodika	7
1.3.Struktura práce	8
I. TEORETICKÝ RÁMEC	
2. Sociální interakce	9
3. Zpravodajství	12
3.1. Televizní zpravodajství	12
3.2. Hlavní zpravodajská relace	13
3.3. Zpravodajství ve veřejnoprávní televizi	14
3.4. Hlavní zpravodajská relace České televize	14
3.5. Moderátor ve zpravodajství	15
3.6. Studio ve zpravodajství	16
3.7. Hudba ve zpravodajství	16
3.8. Záběry ve zpravodajství	16
II. RÁMEC ANALÝZY	
4. Prostředky neverbální komunikace	18
4.1. Neverbální komunikace	18
4.2.Přehled jednotlivých druhů mimoslovní komunikace	19
4.2.1. Prostředí	20
4.2.2. Posturologie	20
4.2.3. Gestika	21
4.2.4. Mimika	22
4.2.5. Paralingvistika	23
5. Události	24
5.1.Proč nové Události?	24
5.2. Události před 1. 4. 2012	25
5.3. Událostí po 1. 4. 2012	26

III.	ANALYTICKÁ ČÁST	
6.	Analýza neverbálních prostředků moderátorky Událostí	27
6.1.	Vzorek analýzy	27
6.2.	Analýza Událostí 29. 3. 2012	28
6.2.1.	Neměnné neverbální prostředky	28
6.2.1.1	Prostředí	28
6.2.1.2	Hudba	29
6.2.1.3	Záběry kamer	29
6.2.2.	Konkrétní neverbální prostředky	31
6.2.2.1.	Posturologie	31
6.2.2.2.	Gestika	31
6.2.2.3.	Mimika	33
6.2.2.4.	Paralingvistika	36
6.3.	Analýza Událostí 3. 4. 2012	38
6.3.1.	Neměnné neverbální prostředky	38
6.3.1.1.	Prostředí	38
6.3.1.2.	Hudba	39
6.3.1.3.	Záběry kamer	39
6.3.2.	Konkrétní neverbální prostředky	41
6.3.2.1.	Posturologie	41
6.3.2.2.	Gestika	42
6.3.2.3.	Mimika	44
6.3.2.4.	Paralingvistika	46
6.4.	Analýza Událostí 8. 4. 2013	47
6.4.1.	Neměnné neverbální prostředky	47
6.4.1.1.	Záběry kamer	47
6.4.2.	Konkrétní neverbální prostředky	49
6.4.2.1.	Posturologie	49
6.4.2.2.	Gestika	49
6.4.2.3.	Mimika	51
6.4.2.4.	Paralingvistika	54
7.	Komparace výsledků jednotlivých dílů Událostí	55
7.1.	Neměnné prostředky neverbální komunikace	55
7.2.	Konkrétní aspekty neverbální komunikace	56
8.	Závěr	58
9.	Seznam pramenů	60
10.	Seznam použité literatury	61
11.	Seznam obrázků	63
12.	Seznam tabulek	65
13.	Seznam příloh	66
14.	Přílohy	67

1. Úvod

Tato práce se zabývá zkoumáním obecných rolí a funkcí neverbální komunikace v Událostech na programu ČT 1 před změnou a po změně formátu. Následuje komparace výsledků zkoumání jednotlivých ukázek, dle kterých je určeno, jak se změnila funkce použití neverbálních prostředků ve zpravodajství. Zkoumání je prováděno na moderátorce Jolaně Voldánové, která působila¹ v Událostech od roku 1995 a měla zkušenost s oběma formáty hlavní zpravodajské relace v České televizi.

Prvotním impulzem k výběru tohoto tématu je můj zájem o neverbální komunikaci a televizní zpravodajství. Samotné téma jsem pak vybrala po zjištění, že žádná práce, která by se neverbálními prostředky moderátorů zpravodajství zabývala, dosud není napsána.

Protože je hlavní zpravodajská relace někdy považována za vlajkovou loď jednotlivých televizí a vzhledem ke změnám, které nastaly ve zpravodajství ve veřejnoprávní televizi, nebylo pak těžké zvolit časový úsek, ve kterém probíhá zkoumání zvolených neverbálních jevů.

1.1. Cíle práce

Cílem práce je popsat změny v Událostech na ČT1 optikou nonverbální komunikace a následná komparace. Zkoumání bude prováděno na moderátorce Jolaně Voldánové, která působila ve formátu zpráv před dubnem 2012 a po změně formátu v dubnu 2012 a rok od změny v roce 2013. Při analýze se budu věnovat pouze některým segmentům neverbální komunikace. Jedná se o prostředí, posturologii, gestiku, mimiku a paralingvistiku. Výsledky tří ukázek v jednotlivých obdobích budou následně porovnány, aby se ukázalo, jak se změnily neverbální prostředky, které Jolana Voldánová užívá v Událostech, hlavní zpravodajské relaci v České televizi.

1.2. Metodika práce

Při zkoumání moderátorky Jolany Voldánové budu pracovat s multimodálním přístupem. Ten se věnuje neverbální komunikaci v kontextu komunikace verbální.²

---

¹ Jolana Voldánová ukončila práci v Událostech na ČT1 v neděli 16. června 2013.

² KADERKA 2011: 212

V této práci se budu soustředit pouze na vybrané neverbální prostředky – na prostředí a vizuální stránku, které neverbální komunikaci ovlivňují, na tělesné postoje, gesta, mimiku a paralingvistiku. Na jednotlivé jevy bude nahlíženo jako na součást verbálního projevu. Důležitá pro bude jejich interakční funkce. Neverbální jevy budou zkoumány v situacích, kdy jsou součástí verbální složky komunikace. Neverbální prostředky, které se objevují samostatně, nebudou do analýzy zahrnuty.³ Během interpretace neverbálních prostředků užívaných Jolanou Voldánovou při moderaci je zapotřebí vnímat také verbální složku komunikace. Rozbor vstupů ze studia bude vycházet ze slovního popisu vybraných situací spolu s doprovodným obrazovým materiálem, a také s přepisy slovních sdělení.

1.3. Struktura práce

Tato bakalářská práce bude rozdělena na tři části. Jako první uvedu teoretický rámec, ve kterém budou představeny základní pojmy, které souvisí se sociální interakcí a zpravodajstvím. Také bude definován pojem moderace a popsána role moderátora ve zpravodajském pořadu.

Ve druhé části – v rámci analýzy bude vymezena oblast neverbální komunikace a vybrané prvky neverbální komunikace, které následně analyzuji ve třetí části práce. V analytické části bude nejprve odůvodněn vybraný vzorek ke zkoumání. Následná analýza je zaměřena na tři konkrétní díly zpravodajského pořadu Události na programu ČT 1. Jedná se o Události před změnou formátu, které byly vysílány 29. března 2012, těsně po změně formátu 3. dubna 2012 a rok od zavedení nového formátu 8. dubna v roce 2013.

Samotný závěr práce je věnován komparaci jednotlivých dílů, které byly podrobně prozkoumány. Tato komparace pak přináší výsledek zkoumání, jak se změnila funkce neverbálních prostředků neverbální komunikace během změny formátu zpravodajství. Dále také získáme obraz neverbálního vyjadřování moderátorky v hlavní zpravodajské relaci na veřejnoprávní televizi.

Během analýzy se budeme pohybovat v kontextu kvaziinterakce. Avšak neverbální projevy moderátorky analyzuji pomocí literatury, která se primárně týká interpersonální komunikace.

---

³ KADERKA 2011: 212

I. TEORETICKÝ RÁMEC

V úvodu práce budou vymezeny pojmy, které se týkají komunikace, zpravodajství a funkce moderátora ve zpravodajství.

2. Sociální interakce

Jedním ze základních pojmů této práce je sociální interakce, kterou si vymežíme podle Reifové jako: „*Vzájemné působení individuí (nebo skupin), jehož podstatou je komunikace a cílem modifikovat jednání druhého interagujícího individua.*“⁴

Každodenní život je plný různých druhů komunikace, která je jednou z druhů sociální interakce. S ostatními komunikujeme nebo od nich přijímáme zprávy, které mají podobu řeči, písmen, neverbálních komunikačních signálů.⁵

Sociální interakcí se zabýval sociolog John B. Thompson, podle něhož si ji nyní rozdělíme. Thompson rozlišuje tři formy interakce, které vznikly používáním masových médií – „interakce tváří v tvář“, „zprostředkovaná interakce“ a „zprostředkovaná kvaziinterakce“. Není však vždy podmínkou, že se s interakcí setkáme pouze v její čisté formě, ale často se tyto typy překrývají.⁶

Interakce tváří v tvář

Každá z těchto interakcí má svoje specifika. Interakce tváří tvář se odehrává v kontextu společné přítomnosti, kdy účastníci interakce sdílejí společný časoprostor a vztahují se k němu. Tato interakce je povahy dialogické, účastníci používají větší počet symbolických kódů.⁷

Zprostředkovaná interakce

Opačné povahy je interakce zprostředkovaná. Jedná se o interakci, ve které účastníci nesdílejí stejný časoprostorový rámec a probíhá pomocí technického média např. papír, elektrické kabely, elektromagnetické vlny apod. Představuje omezení v použití symbolických prvků.⁸

---

⁴ REIFOVÁ a kol. 2004: 90

⁵ HAYES 2003: 29

⁶ THOMPSON 2004: 71

⁷ THOMPSON 2004: 71

⁸ THOMPSON 2004: 71

Zprostředkovaná kvaziinterakce

Největší prostor však bude věnován zprostředkované kvaziinterakci. Jedná se o druhy sociálních vztahů, které jsou vytvářeny médii masové komunikace (knihy, noviny, rozhlas, televize, nová média).⁹

Tento typ interakce je odlišný od výše zmíněných. „Účastníci prvních dvou typů interakce zaměřují svou pozornost na konkrétní lidi, kvůli nimž vyvíjejí příslušnou činnost, formulují promluvy atd. Naopak v případě zprostředkované kvaziinterakce jsou symbolická sdělení produkována pro neurčitou řadu potenciálních příjemců. Za druhé, zatímco interakce tváří v tvář a interakce zprostředkovaná jsou dialogické, zprostředkovaná kvaziinterakce je svou povahou monologická a v tom smyslu, že v ní převládá jednosměrný tok komunikace.“¹⁰

Vzhledem k tomu, že je zprostředkovaná kvaziinterakce monologická, nevykazuje takový stupeň vzájemnosti a osobnostní jedinečnosti. Sdělení, která nám produkují televizní kvaziinterakcí jsou přenášena neurčitému okruhu příjemců, kteří nemají možnost ovlivňovat průběh takové kvaziinterakce a předávat tak reflexivní zpětnou odezvu.¹¹

Podle Goffmana se veškerá jednání odehrávají v konkrétním rámci dané interakce. Předpokládá, že tento rámec zahrnuje fyzické znaky prostředí, zvyky a další určité předpoklady. Jedinec, který jedná v takovém rámci, se přizpůsobuje ve snaze předvést se do té míry, aby zapadl do stanoveného rámce a zároveň vyvolal o sobě představy, které má v úmyslu.¹²

Konkrétní rámec jednání tvoří podle Goffmana tzv. přední linie: „*To jednání a ty stránky vlastní osobnosti, které sledovaný jednotlivec považuje za nevhodné nebo jež by mohly poškodit dojem, jaký se snaží vyvolat, jsou potlačeny a vyhrazeny pro jiná prostředí a setkání,*“ a zadní linie: „*V zadních liniích jednotlivci často jednají způsobem, který je vědomě v rozporu s dojmem, kterého se snaží dosáhnout v předních liniích. V zadních liniích lidé reagují a dopřávají si méně ostražitý přístup k vlastnímu chování.*“¹³

---

⁹THOMPSON 2004: 72

¹⁰THOMPSON 2004: 72

¹¹ THOMPSON 2004: 80-81

¹² THOMPSON 2004: 75

¹³ THOMPSON 2004: 75

Tabulka č. 1 – Typy interakcí podle Thompsona¹⁴

Charakteristické rysy interakce	Interakce tváří v tvář	Zprostředkovaná interakce	Zprostředkovaná kvaziinterakce
Časoprostorové uspořádání	Odehrává se v kontextu společné přítomnosti; účastníci sdílejí též časoprostorový referenční systém	Jednotlivé kontexty jsou od sebe oddělené; sdělení je ve větší míře dostupné v prostoru i čase	Jednotlivé kontexty jsou od sebe oddělené; sdělení je ve větší míře dostupné v prostoru i čase
Rejstřík symbolických prvků	Velké množství symbolických prvků	Omezené množství symbolických prvků	Omezené množství symbolických prvků
Na koho je jednání zaměřeno	Na zcela konkrétní další jednotlivce	Na zcela konkrétní další jedince	Na neurčitý soubor potenciální příjemců sdělení
Dialogický / monologický charakter	Dialogický	Dialogický	Monologický

¹⁴ THOMPSON 2004: 73

3. Zpravodajství

Když zadáme do internetového vyhledávače pojem zpravodajství, najde přes 4 miliony odkazů, které souvisí s tímto pojmem. Proto se musí počítat s tím, že si každý pod tímto pojmem představí něco jiného. Někdo si vybaví zpravodajskou relaci v televizi nebo v rádiu, jiný jeden z internetových zpravodajských serverů, či jednu z rubrik svých oblíbených novin.

Podle Osvaldové můžeme zpravodajství chápat jako „*Vědomou novinářskou činnost a zároveň i konkrétní viditelný a slyšitelný výsledek této činnosti, který se manifestuje v obsahu novin, časopisů, rozhlasů, televize i tzv. nových médiích.*“¹⁵

Zpravodajství v žurnalistickém pojetí by se mělo řídit některými zásadami. Předpokládáme, že je vyvážené, přesné, nepředpojaté, poctivé, nestranné, ověřené z více na sobě nezávislých zdrojů, aktuální, včasné, srozumitelné a jasné. Zpravodajství nemá obsahovat novinářův názor, ale pouze tlumočit fakta, z toho vyplývá, že by mělo být neosobní.¹⁶

Podle Jílka je cílem zpravodajství podat věcné informace o nových či aktuálních jevech a událostech, o nichž si příjemci přejí být a mají být informováni, popřípadě o tom, co by je mohlo zajímat.¹⁷ Hlavní funkcí zpravodajství je tedy informovat.

3.1. Televizní zpravodajství

Tento typ zpravodajství je specifický tím, že působí na oči i uši diváka. Promlouvá k němu prostřednictvím kombinací pohyblivých obrazů, zvuků a mluveného slova, která je zatím nejpřirozenějším a nejkompaktnějším smyslovým zprostředkováním informací o okolním světě.¹⁸

Zpravodajské pořady jsou komplexními televizními díly, v nichž je dohromady spojeno mnoho prvků. Je pravděpodobné, že se v nich vyskytnou sekvence, v nichž moderátor mluví přímo k divákovi, sekvence s reportážemi, dialog mezi moderátorem a odborníky ve studiu či reportéři živě natáčející v místě, kde se právě odehrává nějaký zpravodajský příběh. Navíc se používají různé techniky prezentace, jako grafika, mapy, statistky a diagramy, a to buď současně, anebo nezávisle na těchto formách obsahu.¹⁹

K vytváření televizního zpravodajství využívají novináři audiovizuální jazyk. Jedná se o výrazové a vyjadřovací prostředky, s nimiž pracuje redaktor televizního zpravodajství, které

---

¹⁵ OSVALDOVÁ a kol. 2011: 19

¹⁶ OSVALDOVÁ a kol. 2011: 81 - 82

¹⁷ JÍLEK 2009: 120

¹⁸ OSVALDOVÁ a kol. 2011: 73

¹⁹ ORLEBAR 2012: 113

lze rozdělit na složku obrazovou – typologie statických a kinetických vizuálních prvků a složku zvukovou – mluvené slovo, reálné zvuky a ruchy prostřední, minimálně záměrnou hudbou a tichem.²⁰

Hudba se však hojně využívá pro tvorbu celých zpravodajských pořadů. Podle znělky lze například poznat, zda v televizi právě vysílají Události a ne třeba Zprávy FTV Prima. Funkci hudby (znělek, předělů a podobně) ve zpravodajství popisuje Lokšík takto: „*Má silnou apelovou a svolávací funkci, aktivizuje divákovu pozornost, eliminuje monotónnost zpravodajských pořadů a vtiskuje jim dynamiku a rytmus.*“²¹

Martin Lošík přikládá i důležitost nonverbální komunikaci v televizním zpravodajství: „*Zvláštním, ale významným výrazovým prostředkem jsou paralingvistické – nonverbální prvky, které se spolu s řečí uplatňují zejména při interpretaci televizního zpravodajského sdělení. Patří k nim dikce a tón mluvy, mimika a výrazy obličeje, gesta, pohledy očí, držení a pohyby těla, a také např. zvolené oblečení.*“²²

3.2. Hlavní zpravodajská relace

I po nástupu specializovaných zpravodajských kanálů se zařazuje do programu nespecializovaných programů hlavní zpravodajská relace, protože je jedním z mála živě vysílaných pořadů s neměnným umístěním a pevně stanoveným začátkem a koncem v časové ose programu. Hlavní zpravodajská relace je většinou zařazovaná na začátku večerního programového bloku tzv. prime - timu a jsou považovány za základní stavební kámen vysílacího schématu. Tato relace přináší souhrnný obrazový přehled o domácích a zahraničních událostech z celého dne. Skládají se z původních obrazových zpravodajských příspěvků, přejetých agenturních audiovizuálních materiálů z výměnné sítě, telefonátů a přímých vstupů zahraničních zpravodajů a reportérů z místa události, které jsou uváděné a doprovázené živým slovem moderátorů ze zpravodajského studia. Typická je pro hlavní zpravodajskou relaci ustálená forma a grafická podoba, jednotné barevné pojetí dekorace i hudebně vizuálního řešení hlavní znělky, předělů, upoutávek, titulků /headlines/ a dalších efektů, při nichž je využito předností počítačové grafiky.²³

U některých stanic je součástí hlavní zpravodajské relace i sportovní zpravodajský blok a počasí, jiné je uvádějí jako samostatné pořady.²⁴

---

²⁰ OSVALDOVÁ a kol. 2011: 73

²¹ OSVALDOVÁ a kol. 2011: 78

²² OSVALDOVÁ a kol. 2011: 74

²³ OSVALDOVÁ a kol. 2011:81 - 82

²⁴ OSVALDOVÁ a kol. 2011:81 - 82

Stopáž zpravodajské relace je přesně vymezena, proto nelze přidávat alternativu novinových příloh dle libosti. Tento fakt se nutně dotkne i výběru zpráv, které se do hlavní zpravodajské relace dostanou. Tento výběr zpráv úzce souvisí s teorií agenda-setting od Shawa a McCombse.²⁵

I když hlavní zpravodajské relace přináší pokaždé nové informace, jsou tvořeny podle neměnných vzorců tak, aby vyhovovaly dennímu stereotypu publika. K tomu Orlebar podotýká: „Zpravodajské relace jsou komplexními televizními díly, v nichž je dohromady spojeno mnoho prvků. Je pravděpodobné, že se v nich vyskytnou sekvence, v nichž moderátor mluví přímo k divákovi, sekvence s reportážemi, dialog mezi odborníkem a moderátorem ve studiu či reportéři živě natáčející v místě, kde se právě odehrává nějaký zpravodajský příběh.“²⁶ Celkový úspěch relace staví jak z hlediska obsahu, tak i formy.

3.3. Zpravodajství ve veřejnoprávní televizi

Jak ve své práci zmínili Kaderka a Havlík: „Česká televize, tj. institucí veřejné služby, pro kterou je vysílání zpravodajských pořadů plnění zákonné povinnosti informovat veřejnost o důležitých událostech.“²⁷

Proto je zpravodajství páteří vysílání veřejné služby. Zásady vyváženosti, nestrannosti a srozumitelnosti jsou v popředí zpravodajského vysílání veřejné služby na všech kanálech. To neznamená, že je zpravodajství dokonalé, co se týče vysvětlování významu událostí či jejich zasazování do kontextu, ani že by vždy dělalo svou práci spočívající v plné informovanosti veřejnosti.²⁸

3.4. Hlavní zpravodajská relace České televize

Hlavním zpravodajským pořadem ČT 1 jsou Události. Ty prošly v posledních letech velkými změnami, za kterými stojí nový ředitel Petr Dvořák. Největší změna, která nás v této práci zajímá nejvíce, nastala 1. dubna 2012.

Plány na změnu zpravodajství nového ředitele Petra Dvořáka byly zřejmé již v jeho projektu na pozici ředitele veřejnoprávní televize. Dvořák klade důraz na změnu zpravodajství a hlavně Událostí. „Pro oblast zpravodajství hodlám prosazovat **posílení současných zpravodajských**

---

²⁵ OSVALDOVÁ a kol. 2011:

²⁶ ORLEBAR 2012:113

²⁷ KADERKA A HAVLÍK 2010: 539

²⁸ ORLEBAR: 2012: 33

pořadů na ČTI a razantní změnu formátu a výrazné posílení novinářského a editorského týmu hlavní zpravodajské relace Události.“²⁹

3.5. Moderátor ve zpravodajství

V praktické encyklopedii žurnalistiky můžeme najít tuto definici moderátora: „V rozhlasu a televizi průvodce pořadem, obvykle besedou, diskusí, který jej uvádí, řídí a prezentuje. Je prostředníkem mezi diváky a účastníky rozhlasového či televizního pořadu. Moderátor je tvůrčí pracovník, který zpravidla spojuje několik tradičních rozhlasových či televizních profesí – redaktorskou, hlasatelskou, reportérskou, ale i komentátorskou a částečně taky režisérskou a dramaturgickou. Uplatňuje se zejména v tzv. živém vysílání, převážně v pořadech typu magazínu. Moderátor interpretuje předem připravené texty, avšak značná část produkce je zpravidla založena na osobitě schopnosti improvizace, opírající se o široký všeobecný přehled i hlubší znalosti v oboru, resp. v příslušné specializaci.“³⁰

Avšak úkolem moderátora zpravodajství je pouze představit základní fakta o následujícím příspěvku, uvést diváka do kontextu a příslušné nálady. Moderátor někdy může být nazván hlasatelem, vzhledem k tomu, že neusměrňuje, neřídí debatu, ale čte připravené příspěvky z čtecího zařízení.³¹

Vzhledem k výměně formátů zpráv, došlo i k výměně moderátorů. Ze starých Událostí v moderátorském týmu zbyla pouze Jolana Voldánová³² a Marcela Augustová. Jako dva noví moderátoři přibyli Jakub Železný a Aneta Savarová.

Dále došlo i ke změně moderace. Vedle jednoho moderátora se v novém formátu objevuje moderátor – reportér, který přichází v průběhu zpráv a uvádí tzv. „Téma Událostí“. Jak již bylo řečeno, tak bylo zcela změněno studio, tím pádem moderátoři při uvádění pořadu stojí.

Během zkoumání moderátora se musí brát v potaz osobnostní předpoklady moderátora.

---

²⁹ [online] Dostupné z: <http://www.digizone.cz/clanky/petr-dvorak-zverejnil-kandidatsky-projekt-ct/>

³⁰ HALADA, OSVALDOVÁ a kol. 2002: 107

³¹ BURTON, JIRÁK 2001: 201 - 204

³² Představení moderátorky viz příloha č.1

3.6. Televizní studio ve zpravodajství

Součástí televizního produkčního procesu je televizní studio. Základem takového studia je to, že se jedná o prostředí s více kamerami. Studia se liší svou velikostí, co do možnosti komplexnosti elektronického vybavení a také v tom, co je v nich možné realizovat.³³

Světové televizní stanice dnes již využívají moderní virtuální studia. Ta používají techniku greenscreen, která umožňuje kombinovat reálné předměty s prostředím, které generuje počítač. Jedná se o způsob projekce, který umožňuje samostatné snímání jednotlivých objektů a jejich prolínání přímo ve studiu před libovolné pozadí.³⁴ S tím úzce souvisí i vizuální zpracování pořadu.

Součástí studia může být i plazmová obrazovka, která slouží během živých vstupů nebo napomáhá při prezentaci statistických údajů, map, tabulek – infografiky.

3.7. Hudba ve zpravodajství

Kompozičním prvkem ve znělkách, předělech nebo headlines, či ve výjimečných případech v podkresu krátkých zpráv je hudba. Její funkce je apelovat. Hudba slouží k upoutání diváka a dodává dramatičnost události. Dále zpravodajství ubírá monotónnost a dodává mu dynamiku.³⁵

3.8. Záběry kamer ve zpravodajství

Při samotné analýze se budeme zabývat i zpracováním pořadu, proto si nyní klasifikujeme různé typy záběrů. Záběr můžeme rozdělit na devět typů velikostí záběru, které jsou odvozeny od velikosti lidského těla. Velikosti záběrů jsou pojmenovány podle toho, jak vidíme postavu v rámci záběru při pohledu hledáčkem kamery.³⁶

V **makrodetailu** se vyskytuje pouze část tváře nějaké osoby. Příkladem mohou být oči, ústa, nos. V případě **velkého detailu** obrazovku zaplňuje tvář, část čela nebo brady je useknuta. Cílem tohoto záběru je zachytit hloubku emocí, pocitu, vnitřního rozpoložení. Využíván bývá často při prezentaci tragických nebo důležitých událostí. **Polodetail** bývá nejčastěji využíván ve zpravodajských. Ukazuje hlavu nějakého člověka a jeho ramena. Spodní hranice rámu obrazu je tam, kde se nachází vrchní strana kapsy na mužské košili. **Půlzáběr** je typický záběr, který je používán pro moderátora zpráv sedícího za stolem. Ukazuje vrchní polovinu lidského těla. U stojícího či sedícího člověka sahá k pasu. **Polocelek** se obvykle používá pro stojící

---

³³ ORLEBAR 2012: 182

³⁴ SCHELLMANN a kol. 2004: 230

³⁵ OSVALDOVÁ a kol. 2011: 78

³⁶ ORLEBAR 2012: 172 - 173

postavu a jeho dolní hranice je kolem kolen. **Celek** pak ukazuje celou postavu včetně nohou. **Velký celek** ukazuje nějakou osobu nebo skupinu osob jako poměrně malé v rámu záběru, větší důraz je položen na jejich vztah k prostředí. **Velmi velký celek** je velký a široký záběr obvykle snímající nějaké místo, může ale obsahovat třeba moderátory snímané z velké dálky. Obvykle se používají jako ustavující záběr, anebo aby označil zásadní změnu prostředí. Používá se spíš v hraných pořadech. Posledním typem je **široký záběr**, který je širokouhlý. Jasným způsobem ukazuje postavu v kontextu nějaké scény a prostředí.³⁷

---

³⁷ ORLEBAR 2012: 172 - 173

II. RÁMEC ANALÝZY

4. NEVERBÁLNÍ KOMUNIKACE

V této kapitole budou popsány komunikační neverbální prostředky, které bude zkoumat v rámci analýzy. Zabývat se budeme mimikou, gestikou, paralingvistikou a posturologií. Dále se zaměříme na vizuální stránku a prostředí, které ovlivňují neverbální komunikaci.

4.1. Vymezení neverbální komunikace

Neverbální komunikace je někdy podceňovaná složka komunikace, jindy naopak přeceňovaná či naprosto opomíjená.

První zkoumání neverbální komunikace prováděl již Charles Darwin. Ten srovnával mimiku u lidí a zvířat. Navazovali na něj psychologové jako J. B. Watson, R. Woodworth. Z pohledu sociologie se neverbální komunikací zabýval E. Goffman či M. Argyle. Nejvýznamnějším obdobím pro studium lidské neverbální komunikace byla padesátá až sedmdesátá léta 20. století. V té době vyšly zásadní práce jak antropologické, tak psychologické a sociologické.³⁸

Značně podceňovaný význam či naprosté opomíjení neverbální komunikace bylo dříve, i když je považována za vývojově starší než komunikace verbální.³⁹ Dnes jsou neverbální projevy důležitou součástí komunikace a každodenního života. Zájem o mimoslovní dorozumívání stoupá nejen u sociologů a psychologů, ale i u umělců (herci, dramatici, malíři, sochaři), ekologů, pedagogů či právníků.⁴⁰

Pomocí neverbální komunikace se sdělují emoce (pocity, nálady, afekty), zájem o sblížení (navázání intimnějšího styku), snaha o vytvoření dojmu u druhého „kdo jsem já“, záměrné ovlivnění postoje partnera, řízení chodu vzájemného styku.⁴¹ Dále podporuje řeč, nebo ji zcela nahrazuje, vyjadřuje interpersonální postoje, v ceremoniálech, při propagandě, v umění.⁴²

Jednotlivé neverbální projevy však nejsou izolované jednotky, ale jedná se o celek, který bývá v kombinaci se slovním sdělením a činnostmi člověka.

---

³⁸ VYBÍRAL 2005: 83

³⁹ KUČEROVÁ 1999: 17-18

⁴⁰ KŘIVOHLAVÝ 1988: 32

⁴¹ KŘIVOHLAVÝ 1988: 33

⁴² VYBÍRAL 2005: 90

Neverbální komunikaci lze tedy definovat podle Vybírala jako tu, která zahrnuje širokou oblast toho, co signalizujeme beze slov či spolu se slovy jako doprovod slovní komunikace. Křivohlavý popisuje neverbální komunikaci jako jiný než slovní (verbální) druh sdělování. Během neverbální komunikace si sdělujeme informace výrazem obličeje, oddálením, dotekem, postojem, pohyby, gesty, pohledy, tónem řeči, úpravou zevnějšku. DeVito popisuje tuto komunikaci jako komunikaci beze slov.⁴³

4.2. Přehled jednotlivých druhů mimoslovní komunikace

Neverbální komunikaci je možné dělit na několik oblastí. Každý autor však používá jinou terminologii a každou oblast definuje rozdílně. Z toho důvodu je zde uvedeno třídění neverbálních prostředků podle několika autorů. Následně budou vymezeny jednotlivé oblasti neverbální komunikace podle rozdělení Jara Křivohlavého. Z tohoto dělení budu vycházet během analýzy, protože s jeho dělením se shoduje více autorů,

Vybíral⁴⁴ dělí neverbální signály na gesta, pohyby hlavou a dalšími pohyby těla, postoj těla, výrazy tváře (mimikou), pohledy očí, volbou a změnami vzdálenosti a zaujímáním pozice v prostoru (přibližováním a oddalováním se), tělesný kontakt (dotyky), tón hlasu a dalšími neverbálními aspekty řeči oblečením, zdobností, fyzickými a jinými aspekty vlastního zjevu + chronemika (zacházení s časem: uspěchané chování, spěch v řeči, pomalá, vlekoucí se řeč, dodržování či nedodržení avizovaného časového rámce, zbrkllost), zacházení s předměty (např. způsob řízení auta, zařízení bytu, pořádek/nepořádek na pracovním stole).

U **Křivohlavého**⁴⁵ pak pracujeme s mimikou (co si sdělujeme výrazem obličeje), proxemikou (sdělování přiblížením a oddálením), haptikou (kouzlo podání ruky a bezprostředního dotyku), posturologií (řeč našich fyzických postojů, držení těla a polohových konfigurací), kinezikou (řeč pohybů), gesty, řečí očí a našich pohledů, paralingvistikou (sdělování svrchními tóny řeči) a s tím, co si sdělujeme úpravou zevnějšku.

DeVito⁴⁶ rozděluje neverbální komunikaci na signály těla (pohyby a vzhled těla), signály mimické a zrakové, prostorová a teritoriální komunikace (prostorové vzdálenosti, teritorialita), komunikace prostřednictvím předmětů (barvami, oblečení, ozdoby, vůně,

---

⁴³ KŘIVOHLAVÝ 1988: 32, VYBÍRAL 2005: 81, DEVITO 2001: 125

⁴⁴ VYBÍRAL 2005: 81 - 82

⁴⁵ KŘIVOHLAVÝ 1988: 33 - 87

⁴⁶ DEVITO 2001:125 - 145

dekorace prostoru, čichová komunikace, dary), komunikace dotykem, mimojazykové projevy a mlčení, dimenze času v komunikaci.

Kučerová⁴⁷ pak rozlišuje pohledy očí (řeč očí), mimiku (výrazy obličeje), kineziku (pohyby), gestiku (gesta), posturologii (fyzické postoje, konfigurace všech částí těla), proxemiku (přiblížení či oddálení), haptiku (doteky), úprava zevnějšku a životního prostředí a paralingvistiku.

4.2.1. Prostředí

„Veškerá komunikace se vždy děje v nějakém fyzickém či sociálním kontextu. Kontext ovlivňuje to, jaké je sdělení z textu pochopeno a pravděpodobně i to, jak je text sestaven.“⁴⁸

Kontext může být chápán v každé vědní disciplíně odlišným způsobem. Podle DeVita rozlišujeme 4 druhy kontextu – fyzický, kulturní, sociálně – psychologický, časový. Fyzickým kontextem rozumíme hmotné zázemí a prostředí, ve kterém se komunikace odehrává.⁴⁹ V této práci se bude jednat o televizní studio, ze kterého se vysílají Události.

Vzhledem k tomu, že prostředí ovlivňuje výrazně neverbální komunikaci, budeme se jím zabývat i v analytické části, kde budou jednotlivé typy studia popsány.

4.2.2. Posturologie

Posturologie studuje polohy těla v sociální interakci. Posturologie se zabývá celým tělem, nejen držením těla, ale i pohybovou konfigurací. Mezi základní polohy jsou řazeny: poloha vstaje, vsedě a vleže, při kterých lidé zaujímají dále odlišné polohy. Ty se mění v závislosti na prostředí a situaci.⁵⁰

„Tělesná poloha naznačuje skutečně nejen to, co se nyní s danou osobou děje, ale i to, co se s ní dělo v předcházejícím okamžiku. Do značné míry tato poloha naznačuje i to, co se s danou osobou bude dít v následující chvíli.“⁵¹

Když je člověk sám zaujímá většinou rozdílné polohy, než když je ve společnosti druhého člověka. Vzájemná poloha dvou lidí v rozhovoru může naznačovat, zda je pro něj to, o čem hovoří důležité a do jaké míry chce naslouchajícího přesvědčit pro svůj názor. Naopak

---

⁴⁷ KUČEROVÁ 1999: 16

⁴⁸ BURTON, JIRÁK 2001: 58

⁴⁹ DEVITO 2001: 34

⁵⁰ KŘIVOHLAVÝ 1988: 61

⁵¹ KŘIVOHLAVÝ 1988: 62

poloha naslouchajícího nám může naznačit do jaké míry ho téma, o kterém se hovoří, zajímá či jestli se s ním ztotožňuje.⁵²

Důležitý je také vzájemný vztah mezi těly jedinců, který určuje vztah účastníků komunikace k obsahu sdělení a také k sobě navzájem. Pokud jsou držení těla totožná, jedná se o vytvoření kladných vztahů, o porozumění a sympatie. Pokud pózy totožné nejsou, jedná se o negativní vztah a nesympatie.⁵³

V analytické části bude zaměřena pozornost na postoj moderátorky, jakým způsobem je zabírána kamerou (tj. jaká část těla je vidět na televizních obrazovkách) a jestli se během moderace pohybuje či ne.

4.2.3. Gestika

Gesta vzbuzují velkou pozornost proto, že při neverbálním sdělování plní funkci obdobně komplexních jednotek, jako jsou slova.⁵⁴ „*Gesty se rozumějí pohyby, které mají výrazný sdělovací účel, které doprovázejí slovní projevy nebo je zastupují.*“⁵⁵ Mezi gesta neřadíme pouze pohyby rukou, i když jsou nejčastější, patří mezi ně i pohyby nohou, v aspektech řeči délka odmlčení se, druhy intonací a zvukových kadencí, či některé mimické prvky.⁵⁶ Gestika je používána jedinci jak záměrně, tak nezáměrně. Jedinec často použije gesto, aniž by si byl vědom, že dané gesto dělá.⁵⁷

Gestikulace má také svou vlastní syntax - její slovník a gramatika vytváří ucelený jazyk. Tento způsob gestikulace používají jedinci se sluchovým postižením. Dále gesty může být vytvořen tajný jazyk.⁵⁸

Podle Lewise můžeme rozdělit gesta do 4 základních skupin. Jedná se o symboly, ilustrátory, regulátory a adaptéry. Z tohoto dělení budeme vycházet i v analytické části, protože se v základní charakteristice gest shoduje jak s Devitem tak Vybíralem.⁵⁹

Symboly jsou signály, které mohou být přeloženy do slova nebo v rámci konkrétně užívané významové oblasti. Jako příklad můžeme uvést vztyčený ukazováček před ústy, který symbolizuje příkaz „budte potichu“, či vztyčený palec na znamení, že je vše v pořádku.

---

⁵² KŘIVOHLAVÝ 1988: 63

⁵³ MIKULÁŠTÍK 2010: 110-111

⁵⁴ VYBÍRAL 2005: 83

⁵⁵ KŘIVOHLAVÝ 1988: 71

⁵⁶ VYBÍRAL 2005: 81

⁵⁷ KŘIVOHLAVÝ 1988: 73

⁵⁸ VYBÍRAL 2005: 83

⁵⁹ VYBÍRAL 2005, DEVITO 2001

Nejsnadněji rozpoznatelné symboly jsou ty, které obsahují pokyny, vydávají příkazy, vyjadřují fyzický stav, obsahují urážku, znamenají odpověď, vyjadřují city, nabízejí popis, žádají laskavost.⁶⁰

Některé symboly jsou specifické pro určitou kulturu a ne vždy je lze jednoznačně interpretovat. Lewis jako příklad uvádí tento případ: „*Pro naznačení sebevraždy například na Nové Guineji si sevrou krk jednou rukou, Američané zamíří jedním nebo dvěma prsty na svůj spánek symbolizující pistoli, zatímco Japonci mocně pohybují paží se sevřenou pěstí.*“⁶¹

Ilustrátory jsou spojeny vždy s verbální složkou řeči. Ilustrátory zdůrazňují slova či fráze, naznačují vztahy, udávají tempo událostí a rytmus mluvenému slovu. Za ilustrátor považujeme i kreslení obrázku ve vzduchu.⁶² Jako příklad ilustrátoru můžeme jmenovat ukázání směru rukou.

„**Regulátory** (usměrňující a řídicí signály) jsou signály změn, které mají často důležitou roli pro započetí nebo ukončení komunikace.“⁶³ Regulátory také ovlivňují tempo řeči. Jsou používány pro urychlení či zpomalení mluvího, či pro naznačení, že má v promluvě pokračovat nebo předat slovo druhému.⁶⁴ Jedním z nejběžnějších regulátorů může být podání ruky při pozdravu.

Pro zvládnutí našich pocitů a řízení reakcí slouží **adaptéry**. Často se objevují ve stresových situacích. Použití těchto projevů často nevnímáme.⁶⁵ Příkladem častého adaptérů může být hraní si s vlasy během nejisté situace.

4.2.4. Mimika

Mimika je jedním z nejdůležitějších prostředků neverbální komunikace. Lidská tvář má velkou schopnost sdělovat naše pocity a vše, co prožíváme. Podle M. L. Knappa je tvář jednou z nejdůležitějších sdělovacích prostředků. Tohoto faktu si byl vědom již Charles Darwin, který v roce 1872 napsal knihu Vyjadřování emocí u zvířat a u lidí a její ohlas po sto letech.⁶⁶ Mezi funkce mimických projevů podle Křivohlavého řadíme vyjádření emocí, kulturně tradovaná gesta (př. zdvořilostní úsměv) či tzv. instrumentální pohyby (př. výraz obličeje při smrkání).⁶⁷

---

⁶⁰ LEWIS 1995: 26

⁶¹ LEWIS 1995: 25

⁶² LEWIS 1995: 27

⁶³ LEWIS 1995: 30

⁶⁴ LEWIS 1995: 30

⁶⁵ LEWIS 1995: 32

⁶⁶ KŘIVOHLAVÝ 1988: 34

⁶⁷ KŘIVOHLAVÝ 1988: 34

Obličej vyjadřuje zejména emoce. Mimika zřejmě jako jediná dokáže vyjádřit míru pocitu potěšení, souhlasu nebo sympatie.⁶⁸ U Křivohlavého pak můžeme najít rozlišení sedmi základních emocí, které můžeme vyčíst z tváře jedince. Jedná se o štěstí — neštěstí, neočekávané překvapení — splněné očekávání, strach a bázeň — pocit jistoty, radost — smutek, klid — rozčilení, spokojenost — nespokojenost, až znechucení, zájem — nezájem.⁶⁹ Podle DeVita se základní lidské emoce se ve všech kulturách vyjadřují stejně.⁷⁰

Jeden ze sociologů, který se zabýval výzkumem komunikační funkce lidské tváře je Paul Ekman. Ten ve své práci píše: „*Svaly v našem obličejí jsou natolik složitým předivem, že nám umožňují více než 1000 různých výrazů obličeje.*“⁷¹

Podle Ekmana se každá emoce nezobrazuje celým obličejem. Obličej můžeme rozdělit do třech zón, ve kterých se vyskytují jednotlivé emoce. Jedná se o oblast čela a obočí, dále oblast očí a víček, která je nejdůležitější, a oblast dolní části obličeje, zahrnující tváře, nos a ústa, kde jsou právě ústa dominantní. K identifikaci emocí v těchto zónách lidského obličeje byla vypracována metoda FAST.⁷²

Dělení obličeje podle třech zón bude využito i během analýzy, kde se zaměříme na všechny tři - oblast čela a obočí, očí a víček a také dolní části obličeje.

4.2.5. Paralingvistika

Paralingvistický projev se nazývá vokální, přitom neverbální, dimenze řeči. Nejde zde však o obsah řeči, ale o způsob jak danou promluvu uskutečňujeme. Mezi aspekty paralingvistiky řadíme⁷³: přízvuk, slovosled, rychlost, hlasitost a rytmus řeči, výšku tónu řeči, plynulost řeči, intonaci, chyby v řeči, správnost výslovnosti, kvalitu řeči, členění řeči. Dále sem patří vokalizace – zvuky, které vydáváme při kašli, zívání... atd. Veškeré změny výše zmíněných hlasových prvků něco sdělují.⁷⁴ „*I když slova budou naprosto shodná, při změně*

---

⁶⁸ DEVITO 2001: 127

⁶⁹ KŘIVOHLAVÝ 1988: 36

⁷⁰ DEVITO 2001: 127

⁷¹ EKAMN in KŘIVOHLAVÝ 1988:34

⁷² KŘIVOHLAVÝ 1988: 40

⁷³ DEVITO 2001: 143, KŘIVOHLAVÝ: 134-135

⁷⁴ DEVITO 2001:143

rychlosti (nebo hlasitosti, rytmu řeči nebo výšky tónu) se změni i významy, které druzí budou vnímat.“⁷⁵

Křivohlavý dělí paralingvistické složky do čtyř skupin. První z nich je **hlasová dimenze akustického projevu**. Dominantou této složky je hlas, který účinně sděluje psychický stav jedince. Psychický stav se odráží ve zbarvení hlasu, v tónině a v hlasitosti daného projevu. Za druhou skupinu je považována **časová charakteristika řečového projevu**, ve které se setkáváme s rychlostí či tempem řeči. Třetí skupinou jsou pak **interakční vztahy v jazykovém skupinovém projevu**. Tato skupina se zabývá rozhovorovou formou řeči - délka jednotlivých účastníků rozhovoru, přestávky v řeči. Poslední jsou **jiné než slovní akustické projevy**. Jedná se o zvuky a pazvuky jako „ehm, ehm“, „hm, hm, hm“ apod., dále i chyby v řeči.⁷⁶

V analýze se pak budeme věnovat pouze intonaci a také se zaměříme na jiné než slovní akustické projevy.

5. Události

Nyní si představíme pořad Události. Tento pořad je stěžejní pro tuto práci, protože z jednotlivých dílů budeme čerpat vzorky k analýze. Nejprve zmíním kontext změny formátu Událostí a pak jednotlivé změny, které nastávají s nástupem nového generálního ředitele.

Hlavní zpravodajskou relací České televize jsou Události. Jedná se o zpravodajský pořad, který začíná každý den v 19h a jeho stopáž je 48 minut. Události přináší souhrn nejdůležitějších událostí z České republiky i ze světa.

5. 1. Proč nové Události?

Hlavním impulzem pro změnu Událostí byla změna generálního ředitele České televize. Po osmi letech v křesle ředitele, podal v červnu 2011 svoji rezignaci Jiří Janeček. Rada České televize zvolila jako nového ředitele Petra Dvořáka na následujících šest let. Petr Dvořák již měl zkušenosti s vedením televize. Mezi lety 2003 až 2010 byl generálním ředitelem TV NOVA.

---

⁷⁵ DEVITO 2001: 143

⁷⁶ KŘIVOHLAVÝ 1988: 135-140

Petr Dvořák deklaruje změnu ve zpravodajství již ve svém projektu - Koncepce dalšího rozvoje a fungování České televize jako televize veřejné služby. V tomto projektu mimo jiné uvádí, že by zpravodajství v České televizi mělo být respektovaným, nezpochybnitelným a věrohodným zdrojem informací, kterému lze plně důvěřovat. Dále by mělo vytvářet alternativu komerčního zpravodajství, jak v obsahu, tak i ve formálních prostředcích. Tuto alternativu by chtěl dokázat navrácením klasických okruhů do veřejnoprávního zpravodajství, jako jsou velmi dobře zpracovaná politická, společenská, ekonomická a zahraniční témata a regionální dění zasazené do kontextu České republiky. Využití schopnosti profesionálních reportérů a moderátorů, dát jim prostor na profilaci a další profesní růst. Důležité je také oddělit hlavní zpravodajskou relaci od zpravodajství na kanále ČT24.⁷⁷

5. 2. Události před 1. 4. 2012

Dvořák do své nové funkce generálního ředitele ČT nastoupil 1. října 2011 a hned po jeho nástupu nastaly změny ve vedení celé televize. Ředitelem zpravodajství se stal Zdeněk Šámal. Změny proběhly i na postu šéfredaktora zpravodajství, který nově obsadil Petr Mrzena, který dříve v ČT působil na pozici redaktora, pracoval také jako šéfredaktor zpravodajství televize Nova.

Již na konci října se změny dotkly i Události, které se prodloužily o tři minuty a v prosinci se stopáž zpravodajské relace prodloužila až na třicet šest minut. Se změnou začátku hlavní zpravodajské relace v novém roce 2012 souviselo i další prodloužení, čímž se stopáž Událostí dostala na 42 minut. Se stálým prodlužováním stopáže souvisí i zařazení více reportáží z regionu, či kultury.

Novým prvkem bylo častější využívání infografiky. Ta se začala objevovat nejen v reportážích, ale i v novém studiu, ve kterém je umístěna plazma. Cílem zvýšeného využívání grafů, tabulek a map měla být jasnější a zřetelnější prezentace vybraných informací. Se zařazením nového studia do Událostí výrazně stoupl počet živých vstupů v každém díle.

Dále se objevuje více čtených zpráv a upoutávek na další body pořadu.

Prostředí a vizuální stránka Událostí budou rozebrány následně v analytické části práce, protože se jedná o prvky, které ovlivňují neverbální komunikaci.

---

⁷⁷ [online] Dostupné z: <http://www.digizone.cz/clanky/petr-dvorak-zverejnil-kandidatsky-projekt-ct/>

5. 3. Události po 1. 4. 2012

„Události – Jasně a spolehlivě“ s novým sloganem přichází i největší změna Událostí. Jednou z důležitých změn je nové moderátorské obsazení a způsob moderace. Ve studiu je nyní jeden moderátor a v průběhu přichází moderátor – reportér.

Nový zpravodajský blok začíná v 18:56 s částí „Události za okamžik“, následně moderátor Událostí předává slovo moderátorovi počasí, který je také ve studiu. V 19h začíná hlavní relace, jejíž stopáž je 48 minut, o víkendu 45minut. Celý zpravodajský blok je zakončen částí Branky, body vteřiny, který je stejně jako Počasí uváděn ze studia Událostí.

Již během úvodu Událostí, si divák nemohl nevšimnout, že je k televizi „zve“ nová znělka, nové grafické pojetí a virtuální studio. Toto studio tvoří několik skutečných předmětů, mezi kterými je i plazmová obrazovka, která se využívá při doplňování reportáží, jako v předchozích měsících ve studiu s plazmou. Ostatní obrazové prvky ve studiu jsou počítačovým programem „promítány“ na zelenou plochu za moderátorem.⁷⁸

Události se výrazně změnily i po obsahové stránce. V pořadu jsou nyní tři hlavní témata, první dvě jsou v úvodu zpráv, s třetím přichází moderátor – reportér v druhé části Událostí. Po hlavní zprávě dne následuje reportáž z politiky či zahraničí. V pořadu se i nyní objevují reportáže z ekonomiky, kultury a regionů. Během vysílání se také často vyskytují upoutávky na následující reportáže.

---

⁷⁸ Více o prostředí a grafice v analytické části.

III. ANALYTICKÁ ČÁST

6. Analýza neverbálních prostředků moderátorky Událostí

Tato kapitola se bude věnovat analýze neverbální komunikace moderátorky Jolany Voldánové během vysílání hlavní zpravodajské relace Událostí. Nejprve si stanovíme vzorek, ze kterého budeme vycházet, a poté následuje již samotná analýza.

Během zkoumání budu využívat multimodální přístup. Z toho důvodu budu interpretovat neverbální prvky v souvislosti se složkou verbální. Přiložené obrázky⁷⁹, jsou doplněny o přepisy verbální promluvy. Neverbální prostředky jsou vázané na kontext a prostředí. To bude vždy v úvodu popsáno.

6.1. Vzorek analýzy

Analyzovaný vzorek se bude skládat ze třech dílů zpravodajského pořadu Událostí, který je vysílán na programech veřejnoprávní České televize. Jedná se o Událostí před změnou formátu, které byly vysílány 29. března 2012, těsně po změně formátu 3. dubna 2012 a rok od zavedení nového formátu 8. dubna v roce 2013. Počet analyzovaných vstupů se u jednotlivých ukázek liší. Důvodem je jiný formát pořadu. V První ukázce budeme vycházet ze 13 vstupů moderátorky, ve druhé ukázce z 24 vstupů a ve třetí z 23.

Tyto ukázky jsem zvolila takovým způsobem, aby se jednalo o standardní díly každodenního vysílání. Vzorek analýzy byl získán na internetových stránkách⁸⁰ České televize, na kterých jsou zpravodajské relace k dispozici i po jejich odvysílání v televizi. Z celého záznamu se budu věnovat pouze výstupům moderátorky Jolany Voldánové.

---

⁷⁹ Dále (obr.)

⁸⁰ www.ceskatelevize.cz

6.2. Analýza Událostí 29. března 2012

Tato kapitola se bude věnovat analýze neverbální komunikace moderátorky Jolany Voldánové, během vysílání Událostí před změnou zpravodajského formátu v březnu 2012. Nejprve se zaměříme na neměnné prvky komunikace a pak se již budeme věnovat konkrétním aspektům neverbální komunikace.

6.2.1. Neměnné prostředky neverbální komunikace

6.2.1.1. PROSTŘEDÍ

Události ve starém formátu probíhají v menším studiu, v jehož pozadí se nachází newsroom⁸¹ redakce zpravodajství České televize. Dominantou celého prostoru je velký stůl, za kterým sedí dva moderátoři. Napravo od jednoho z moderátorů se nachází plazma, kterou moderátoři používají k zobrazení infografiky, doprovodných záběrů a při rozhovorech s respondenty. Malý prostor může na diváka působit stísněným dojmem.

Vnímání pořadu je ovlivněno i barevným a grafickým zpracováním. Celé studio i grafika pořadu je laděna do bílých – stříbrných barev. Název pořadu je v červené barvě. Touto barvou je název zdůrazněn a dominuje obrazu. V grafice se pak objevuje motiv zeměkoule, na kterém jsou znázorněné světadíly, také v červených barvách. (obr. č. 1). Celé studio je v moderním stylu, naznačují to světlé barvy, skleněná deska stolu, a osvětlená přední část stolu, na které je vyobrazen obrázek světadílů (obr. č. 2).

Obrázek č. 1 – Grafika 29. 3. 2012

⁸¹ V redakci zpravodajství pojmenován jako Velín

Obrázek č. 2 – Studio 29. 3. 2012

6.2.1.2. HUDBA

Jak již bylo řečeno, hudba se ve zpravodajských příspěvcích nevyskytuje, ale plní důležitou funkci svolávací a apelovou funkci⁸². ČT používá hudební podkres ve znělkách, předělech, upoutávkách, headlines, dále se využívá jako hudební podkres, oddělující bloky krátkých obrazových příspěvků. Znělka Událostí je dynamická a plní tak funkci apelovou.

6.2.1.3. ZÁBĚRY KAMER

Na začátku pořadu je použit široký záběr (obr. č. 3), na obrazovce můžeme vidět dění v celém studiu. Jedná se o záběr, který má objektivní obrazovou účinnost. Tento záběr je pak v celém pořadu použitý ještě třikrát. Jednou během úvodu reportáže, po druhé při upoutávce na pokračování Událostí a naposledy na závěr při loučení.

Dalším použitým záběrem je polodetail (obr. č. 4), během kterého vidíme člověka do třetiny velikosti těla. V Událostech je použitý s Jolanou Voldánovou šestkrát, vždy při úvodu nové reportáže.

Posledním záběrem je púzáběr (obr. č. 5), při tomto výřezu můžeme vidět moderátorku s bezprostředním okolím, v tomto případě s plazmovou obrazovkou, která je umístěna vedle ní. Tento záběr je použit v případě, že na plazmě můžeme vidět infografiku nebo respondenta, se kterým vede moderátorka rozhovor. V průběhu pořadu je použit šestkrát.

---

⁸² OSVALDOVÁ a kol. 2011: 78

Obrázek č. 3 – Záběry kamer – široký záběr 29. 3. 2012

Obrázek č. 4 - Záběry kamer – polodetail 29. 3. 2012

Obrázek č. 5 – Záběry kamer – půlzáběr 29. 3. 2012

6.2.2. Konkrétní aspekty neverbální komunikace

6.2.2.1. POSTUROLOGIE

V této části analýzy se zaměříme na polohu těla moderátorky Jolany Voldánové.

Již na první pohled zkoumání si můžeme všimnout, že moderátoři během vysílání sedí za velkým stolem (obr. č. 6). Jolana Voldánová během celého analyzovaného pořadu nezmění základní posturologickou polohu, sedí vzpřímeně a nehrbí se.

Obrázek č. 6 – Posturologie 29. 3. 2012

6.2.2.2. GESTIKA

Nyní se budeme zabývat gesty, které jsme si podle Lewise⁸³ rozdělili na symboly, ilustrátory, regulátory a adaptéry již v teoretické části práce. V této části práce můžeme analyzovat jen některé úryvky vstupů, protože často není na některou část těla moderátorky vidět.

Symboly se u moderátorky Voldánové v této relaci nevyskytují.

Regulátory můžeme spatřit o Jolany Voldánové celkem dvakrát. Nejedná se však o pohyby rukou ale o pootočení hlavy směrem k mluvčímu, kterému předává slovo (obr. č. 7). Jednou reportéru Vondorovi, podruhé kolegovi Maršálovi.

---

⁸³ LEWIS 1995: 26-32

Příkladem může být předání slova Pavlu Vondrovi: „*To je otázka pro našeho moskevského zpravodaje Pavla Vondru.*“ Během slov Pavla Vondy se otáčí směrem k plazmové obrazovce.

Obrázek č. 7 – Regulátor 29. 3. 2012

Ilustrátory moderátorka používá při důrazu na nějakou věc. V jejím podání se jedná o ukázání ukazováčkem směrem ke kameře (obr. č. 8). „*Pavel Bém, bývalý pražský primátor se ani po návratu ze zahraničí nechce na kameru vyjadřovat ke kauze **telefonních odposlechů**.*“ Při slovech telefonních odposlechů, ukáže ukazováčkem do kamery. Tento jev se vyskytuje i v reportáži o solárních panelech (obr. č. 9). „*Dříve výnosný a podporovaný **solární byznys** narazil už i v Německu.*“ Zde zdůrazňuje při slovech solární byznys. Celkově se v relaci objevuje sedmkrát.

Obrázek č. 8- Ilustrátor I. 29. 3. 2012

Obrázek č. 9 - Ilustrátor II. 29. 3. 2012

Adaptéry můžeme velmi často spatřit u moderování Jolany Voldánové během jednotlivých promluv. Moderátorka si celkem šestkrát pohrává s tužkou či papírem. Dále také v pěti vstupech zvedá a pokládá dlaň na stůl. Tyto pohyby můžeme považovat za adaptéry (obr.

č. 10), kterými se moderátorka uklidňuje. Dvakrát také moderátorka pozvedne ramene. Tento jev si můžeme vysvětlit jako potřebu protáhnout si záda apod. (obr. č. 11).

Obrázek č. 10 - Adaptér I. 29. 3. 2012

Obrázek č. 11 - Adaptér II. 29. 3. 2012

6.2.2.3. MIMIKA

V této části analýzy se budeme věnovat mimice. Zaměříme se na oblast čela, obočí, očí a úst. Mimické projevy v těchto oblastech jsou výrazné a zároveň významné pro danou komunikaci. Nejprve se budeme věnovat zvednutému obočí, protože tento mimický prvek používá Jolana Voldánová nejčastěji. Během jednoho vysílání použila tento mimický prvek devatenáctkrát.

Zvednuté obočí si můžeme interpretovat několika způsoby. Tento prvek je používán jako pozdravný signál⁸⁴. Dále je využíván u údivu, překvapení, či když mají určité obavy.⁸⁵ Tohoto prvku se můžeme všimnout také při situaci, kdy chce moderátor určitou věc zdůraznit nebo i během chyby ve výpovědi. Morris dodává, že se také jedná o koketní výzvu a o vyjádření nesouhlasu.⁸⁶

Zvednuté obočí jako pozdravný signál se u Jolany Voldánové v tomto díle Událostí nevyskytuje.

Nejčastěji můžeme interpretovat zvednuté obočí jako zdůraznění proneseného faktu. Velmi zřetelně si tohoto prvku můžeme všimnout v reportáži o Pavlu Bémovi, kde zdůrazňuje slova telefonní odposlechy (obr. č. 12). „*Pavel Bém, bývalý pražský primátor se ani po návratu*

⁸⁴ PEASE 2004: 162

⁸⁵ PEASE 2004: 162

⁸⁶ MORRIS 1999: 95-96

ze zahraničí nechce na kameru vyjadřovat ke kauze **telefonních odposlechlů**.“ Zvednuté obočí na značení důrazu je viditelné i v další reportáži, když hovoří o klubu HC Lev Praha (obr. č. 13). *Výkonný výbor Českého svazu ledního hokeje dal zelenou působení klubu HC Lev Praha...*“ V obou případech moderátorka zdůrazňuje důležitou část výpovědi. Během celé relace pak tento prvek spojený s důrazem použije ještě sedmnáctkrát. Údiv a překvapení u moderátorky nebyly zaznamenány. Co se týče nesouhlasu s daným faktem, nemůžeme tento typ interpretovat, protože neznáme přesvědčení moderátorky o daném problému.

Obrázek č. 13 – Obočí II 29. 3. 2012

Obrázek č. 12 – Obočí I 29. 3. 2012

Nyní se budeme věnovat oblasti očí a víček. Jelikož se jedná o komunikaci přes kameru, nemohou být pozorovatelné i jiné oblasti jako například rozšíření zornic, různé terče pohledu či vrásky kolem očí.

Moderátorka ve většině vstupech, kromě dvou, kterým se budeme věnovat později, zaměřuje pohled přímo do kamery (obr. č. 14). Diváci, kteří relaci sledují, mají poté pocit, že moderátorka hledí přímo na ně. Oční kontakt je obvykle dlouhý, protože čtecí zařízení je umístěno přímo na kameře, do které moderátorka hledí.

V jednom případě moderátorka udržuje oční kontakt s respondentem, se kterým dělá rozhovor skrz plazmu (obr. č. 15). Oční kontakt s diváky Jolana Voldánová neudrzuje ještě v situaci, když hovoří Josef Maršál. V tomto případě moderátorka chvíli kouká na kolegu a chvíli do kamery (obr. č. 16).

U Jolany Voldánové se ještě setkáváme s prvkem, dlouhého mrknutí. Tento prvek je v tomto díle Událostí používán osmkrát. Pokaždé je tento jev použit na konci výpovědi, proto ho můžeme považovat za regulátor, kterým výpověď ukončuje. Zřetelně se toho můžeme všimnout zde: „*Navíc letos strany musí počítat s vyššími výdaji, čekají je dvoje volby.*“ U slov dvoje Jolana oči zavírá a otvírá až po dokončení výpovědi (obr. č. 17).

Obrázek č. 14 – Přímý pohled 29. 3. 2012

Obrázek č. 16 – Pohled na kolegu 29. 3. 2012

Obrázek č. 15 – Pohled na plazmu 29. 3. 2012

Obrázek č. 17 – Dlouhé mrknutí 29. 3. 2012

V dolní části obličeje se budeme všimnout úst. Během celého vysílání se snaží moderátorka zachovat vážnou tvář, avšak v několika případech u ní můžeme zaznamenat úsměv. Poprvé se s úsměvem můžeme setkat při vítání diváků (obr. č. 18), úsměv je pak viditelný i při loučení. Dále si úsměvu můžeme všimnout, když moderátorka při pozdravu reportéra Vondry (obr. č. 19). „...to je otázka pro našeho moskevského zpravodaje **Pavla Vondru.**“ Jednou také vidíme na moderátorce první z typu úsměvu podle Pease⁸⁷, sevřené rty (obr. č. 20), u slova inflace.

⁸⁷ PEASE 2008:76-80

„...penze porostou o třetinu růstu reálné mzdy a třetinu růstu **inflace** ...“ S úsměvem se poté setkáme během Událostí ještě dvakrát. Tyto úsměvy značí emoci štěstí/radosti.

Obrázek č. 18 – Úsměv I 29. 3. 2012

Obrázek č. 19- Úsměv II 29. 3. 2012

Obrázek č. 20 – Sevřené rty 29. 3. 2012

6.2.2.4. PARALINGVISTIKA

Z oblasti paralingvistiky se budeme věnovat pouze intonaci a používání jiných než akustických projevů v komunikaci. V analýze se zaměřím na monotónnost výpovědi, přirozenost řeči, přehnanou intonaci, používání důrazů a hezitačních zvuků.

Moderátorka Voldánová ve starém formátu zpráv mluví monotónním způsobem řeči. Tento fakt je pravděpodobně zapříčiněn tím, že má moderátorka text připravený a čte ho z čtecího zařízení. Přirozenost řeči však nezaznamenáme ani u položení otázky, kterou ze čtecího zařízení nečte.

Důrazy moderátorka často používá ve spojení s prvek zvednutého obočí. Jako příklad můžeme jmenovat tyto situace: „„*Pavel Bém, bývalý pražský primátor se ani po návratu ze zahraničí nechce na kameru vyjadřovat ke kauze **telefonních odposlechů***“, dále také „...*působení klubu **HC Lev Praha v ruské KHL na české půdě. Co to znamená v praxi a kdy se hokejoví fanoušci mohou těšit na hvězdy druhé nejvýznamnější...***“

Důraz také moderátorka používá bez zvednutého obočí: „...budou vybrány **nekvalitní** projekty, právě proto, že to bude **na poslední chvíli.**“

Hezitačního prvku v tomto díle Událostí si můžeme všimnout pouze jednou: „*Zrušené lety zkomplikovaly plány i zhruba **EHM** pěti stovce českých turistů.*“

6.3. Analýza Událostí 3. 4. 2012

Druhá ukázka je již z období, kdy se proměnil formát Událostí a pořad probíhá ve virtuálním studiu. Nejprve se opět zaměříme na neměnné projevy neverbální komunikace a poté se budeme věnovat již konkrétním prvkům mimoslovní komunikace

6.3.1. Neměnné neverbální vlivy

6.3.1.1. PROSTŘEDÍ

Nové Události probíhají v novém prostorném virtuálním studiu, ve kterém se kombinují reálné předměty s prostředím, které generuje počítač. Toto studio umožňuje více technických prostředků. Ve skutečnosti se moderátor pohybuje v zeleném studiu - tzv greensceen, na které počítač promítá různý obsah. Výsledný obraz pak působí reálně. Z reálných předmětů se ve studiu nachází plazmová obrazovka a pult. Moderátoři již během relace nesedí, ale uvádějí pořad ze stoje a využívají prostory studia. Jedním z úskalí nového studia je schůdek, který se nachází v zadních prostorech studia.

Se změnou nového formátu přichází i změna grafického pojetí. Hlavním motivem nových zpráv je opět zeměkoule, která se vyskytuje během úvodní znělky, předělech a mezi headliney. Dalším znakem, který se objevuje ve studiu, na deskách moderátorky, během úvodní znělky, je velké U v červené barvě. Jedná se o logo daného pořadu.

V novém formátu se mění i rozložení barev. Dominantní je nyní modrá barva, která je použita jako základ virtuálního studia. Modré pozadí doplňuje šedo – bílá podlaha. Bílá barva se pak vyskytuje ještě na pultu, za kterým moderátor občas stojí. Tyto dvě dominantní barvy pak doplňuje červená, která je použita k ohraničení a na logu Událostí. Barevné rozložení však nelze přesně definovat, protože se barevné prostředí díky virtuálnímu studiu při každé reportáži mění.

Obrázek č. 13 – Virtuální studio 3. 4. 2013

Obrázek č. 14 – Grafika 3. 4. 2013

6.3.1.2. HUDBA

Nová znělka Událostí se od staré liší minimálně. Opět má dynamický charakter. Důležitá je její funkce, která je stejné povahy jak u starého formátu zpráv, apelovat a svolávat diváky k televizní obrazovce.

6.3.1.3. ZĀBĚRY KAMER

Vzhledem k tomu, že moderátor během pořadu nesedí, ale pohybuje se po studiu, bylo změněno i použití záběrů kamer. Studio nyní snímají čtyři kamery. Použité záběry kamer se neustále opakují. Během relace 3. 4. 2013 bylo použito přibližně šest druhů záběrů (viz obrázky níže). Prvek, který se nově vyskytuje v tomto formátu zpráv, je přiblížení během jednoho záběru. Tento nový jev je během relace použitý dvanáctkrát. A jeho funkce opět souvisí s oživením a dynamičností pořadu.

Na začátku pořadu je použitý široký záběr (obr. č. 15), který je zde proto, aby se divák mohl seznámit s prostředím, ze kterého se zprávy vysílají. Tento záběr má objektivní charakter. S tímto záběrem se během jedné relace setkáme ještě dvakrát, při příchodu moderátora – reportéra a v samotném konci pořadu. Nejčastěji použitým záběrem je pak zobrazení moderátora od pasu nahoru, který je označován jako půlzáběr (obr. č. 20), tento záběr je v relaci použitý jedenáctkrát. Poté je osmkrát použit polodetail (obr. č. 19). Další dva nejpoužívanější záběry jsou velký celek (obr. č. 16) a polokelek (obr. č. 18.), tyto záběry jsou použity sedmkrát. Nejméně používaný záběr je na moderátorku, která stojí za stolem, a může být označen také za polokelek (obr. č. 17), protože obraz začíná ve výšce kolen. V této relaci je použit dvakrát.

Záběry, které se soustředí na detaily, jsou použity u důležitých zpráv, u méně důležitých pak režisér zpravodajství pracuje se záběry, které jsou z větší dálky.

Obrázek č. 15 – Široký záběr 3. 4. 2013

Obrázek č. 16 – Velký celek 3. 4. 201

Obrázek č. 17 – Polocelek 1 3. 4. 2012

Obrázek č. 18 – Polocelek 2 3. 4. 2012

Obrázek č. 19 – Polodetail 3. 4. 2012

Obrázek č. 20 – Půlzáběr 3. 4. 2012

6.3.2. Konkrétní aspekty neverbální komunikace

6.3.2.1. POSTUROLOGIE

V novém formátu Událostí se změnila základní posturologická poloha. Jolana Voldánová moderuje celou relaci ve stoje a pohybuje se po interaktivním studiu.

Moderátorka během moderování stojí v jedenácti případech ve středu studia, dále u třikrát plazmové obrazovky a pětkrát za pultem, z toho se čtyřikrát o stůl opírá (obr. č. 29). Její postoj je vzpřímený, nehrbí se a nohy má u sebe (obr. č. 30), pouze v jednom případech má jednu nohu mírně ve předu (obr. č. 31).

Obrázek č. 29 – Posturologie I 3. 4. 2012

Obrázek č. 31 - Posturologie III 3. 4. 2012

Obrázek č. 30 – Posturologie II 3. 4. 2012

Po příchodu moderátora – reportéra Jakuba Železného moderují část Událostí společně. Jolana Voldánová stojí vedle Jakuba Železného. V jednom případě se moderátorka nahýbá ke svému kolegovi po dokončení promluvy. „...text, který míří do revolučního Egypta.“ Moderátor se poté ujímá slova, proto můžeme tento pohyb označit za regulátor, kterým předává Jolana Voldánová slovo (obr. č. 32).

Obrázek č. 32 – Pohyb směrem k Železnému 3. 4. 2012

V ostatních případech nemůžeme postoj moderátorky přesně analyzovat, protože je na obrazovce zabrána v detailu (viz záběry kamer).

6.3.2.2. GESTIKA

Symboly se ani v novém formátu Událostí u Jolany Voldánové nevyskytují.

Ilustrátor můžeme vidět hned na začátku pořadu, při vítání publika. Moderátorka rozevře ruce, čímž značí vstřícnost a přívětivost.⁸⁸ (obr. č. 33). „**Dobry večer**, je úterý 3. dubna a začínají Události.“ Rozevřené ruce můžeme v tomto díle Událostí vidět u moderátorky celkem čtyřikrát, v těchto případech se však nejedná o vstřícnost, ale jsou používány k regulaci tempa řeči. Jolana Voldánová v sedmi případech používá ilustrátory ke zdůraznění dané promluvy. Danou promluvu zdůrazňuje ukázáním ukazováčku směrem do kamery (obr. č. 34 - 35) Jako příklad jsem zvolila zdůraznění slova na týden „A **na týden** od 16. dubna chystají...“ a zdůraznění slova argumentuje: „...**Argumentuje**, že zpomalí...“. Další ilustrátor, který zdůrazňuje danou promluvu je zvednutím pravé ruky.

---

⁸⁸ KLEIN 1996: 129

Obrázek č. 33 – Ilustrátor I – 3. 4. 2012

Obrázek č. 34 – Ilustrátor II – 3. 4. 2012

Obrázek č. 35 – Ilustrátor III – 3. 4. 2012

Za ilustrátory můžeme považovat i zacházení moderátorky s plazmou. Pohybem ruky, kterým se mění obrázky, nám v podstatě ukazuje na slova, o kterých právě mluví (obr. č. 37 – 38). V prvním případě mluví o minimálních požadavcích, konkrétně o zastavení důchodové reformy. Ve druhém případě již zmiňuje předčasné volby. Moderátorka využívá plazmovou obrazovku v tomto díle celkem čtyřikrát, ale pouze jednou pro ilustrování pomocí infografiky. Plazma je využívána pro rozhovory s hosty Událostí a reportéry živých vstupů.

Obrázek č. 37 – Ilustrátor plazma I - 3. 4. 2012

Obrázek č. 38 – Ilustrátor plazma II - 3. 4. 2012

Regulátory jsou v tomto díle používány na udržení tempa řeči. Jedná se převážně o mávnutí rukou apod. Dále Jolana Voldánová využívá regulátory, jako dlouhé mrknutí (viz níže), či předání slova v podobě otočení na druhého mluvčího (viz výše).

I v novém formátu zpráv můžeme na moderátorce zpozorovat adaptéry. V tomto díle Událostí se s nimi můžeme setkat v podobě hraní si s deskami (obr. č. 39), rozevírání a zavírání rukou a častými pohyby rukou, které nelze interpretovat jako ilustrátory, regulátory či symboly.

Obrázek č. 39 – Adaptér 3. 4. 2012

6.3.2.3. MIMIKA

Mimické prvky Jolany Voldánové se většinou neliší od těch, které používala ve starém formátu zpráv. Nejčastější prvek, který používá je opět zvednuté obočí. I tentokrát ho nejčastěji používá v situaci, kdy chce zdůraznit danou promluvu (obr. č. 40). „*Pokud zrekonstruuje kabinet a splní jejich **podmínky**...*“ Zvednuté obočí při důrazu je osmkrát.

Nyní se můžeme setkat i s jedním případem, kdy moderátorka zvedne obočí, po chybě – hezitačním zvukem, kterou v promluvě udělala (obr. č. 41). *Návštěvu Angely Merkelové sledovala také Hana Šarfová...**eeh**...Setkání německé kancléřky...*“

Obrázek č. 40 – Obočí I - 3. 4. 2012

Obrázek č. 41- Obočí II – 3. 4. 2012

Jestli některé zvednuté obočí značí nesouhlas s tím, co moderátorka říká⁸⁹, nemůžeme interpretovat, protože neznáme osobní přesvědčení moderátorky.

Jolana Voldánová udržuje oční kontakt s divákem skrz kameru, na které je umístěno čtecí zařízení, ale ne vždy. V několika případech se otáčí k plazmové obrazovce, kterou ovládá, nebo když skrz obrazovku mluví s reportérem (obr. č. 42), proto moderátorce do očí nevidíme. V několika případech také moderátorka čte text, který má napsaný na papírech (obr. č. 43). Oční kontakt s publikem, také není udržován, když předává slovo jinému mluvčímu, či když používá plazmovou obrazovku.

Obrázek č. 43 – Čtení – 3. 4. 2012

Obrázek č. 42 – Rozhovor – 3. 4. 2012

V dolní části obličeje jsme se stejně jako v předešlé kapitole zaměřili hlavně na ústa. Poprvé se moderátorka usmívá při pozdravu jedné z reportérek. Dále se s úsměvem setkáme během úvodu k reportáži, která se věnuje optimistické zprávě. „*Před rokem dostal znovu šanci*

⁸⁹ MORISS 1999: 95 – 96

žít jako normální člověk.“ (obr. č. 44). V tomto případě se jedná o projev emoci štěstí. Semknuté rty, se u Jolany Voldánové vyskytují pouze jednou (obr. č. 45).

Obrázek č. 45 Semknuté rty 3. 4. 2012

Obrázek č. 44 Úsměv 3. 4. 2012

6.3.2.4. PARALINGVISTIKA

Co se týče paralingvistiky, opět se budeme zajímat jen o některé její aspekty. V této analýze je kladen důraz na monotónnost řeči, přirozenost řeči, přehnané intonace, použití důrazu a hezitačních zvuků.

Jako v předchozí ukázce i zde se objevuje velká monotónnost řeči. Tento fakt opět prisuzuji připravenému textu a čtení toho textu. I když se setkáváme i s přirozeným projevem. Ten můžeme slyšet, když se moderátorka ptá, hostů, reportérů či moderátorů ve studiu. Otázky nečte a pokládá je z paměti. Přirozenost těchto otázek podtrhují hezitační prvky, které se během kladení otázek objevují. „*Vladimíre, EHM, znamená to...?*“, „*Uvědomujete si, že EHM odbory*“.

Hezitační zvuky se pak u moderátorky objevují i u třech promluv, které čte ze čtecího zařízení: „*Původní EHM téma...*“ Důvodem použití může být nervozita.

Důraz se v novém formátu zpráv objevuje velmi často. Během analýzy byl zaznamenán celkem osmadvacetkrát. Jako příklady můžeme uvést tyto výpovědi: „*Jak koalici zachránit...*“, „*Měl by okamžitě odstoupit...*“, „*Ten, který nic nezavinil...*“, „*Situaci mělo pod kontrolou...*“ apod. Některé důrazy, které se projevují intonačně, jsou spojeny s důrazy jak mimickými tak ilustračními.

6.4. Analýza Událostí 8. 4. 2013

Na závěr analýzy se opět budeme věnovat novému formátu Událostí, tentokrát rok od používání tohoto formátu. Zmíněny budou opět neměnné i konkrétní neverbální projevy.

6.4.1. Neměnné projevy neverbální komunikace

Z neměnných projevů neverbální komunikace zmíníme v této kapitole pouze záběry kamer, protože se odlišují od předchozí ukázky. Prostředím, vizuálním zpracováním a hudbou se nyní zabývat nebudeme, protože rok od používání nového formátu se tyto faktory nezměnily.

6.4.1.1. ZÁBĚRY KAMER

Rok od použití nového formátu se změnilo použití záběrů. Novým prvkem, který je v Událostech, je oddálení během jednoho konkrétního záběru. Tento jev se objeví pouze jednou. Počet přiblížení, které bylo použito v novém formátu zpráv, se oproti minulému roku zmenšilo o 7 použití a v pořadí jsme ho mohli zaznamenat pouze pětkrát.

Rok od změny formátu Událostí se proměnilo použití jednotlivých záběrů. Změnila se četnost. Velký záběr, který je nejtypičtější pro zpravodajství, je použitý během této relace celkem devětkrát. Zastoupení širokého závěru je však stejné. Tento typ záběru je použitý třikrát, ve stejných momentech daného vysílání. Polocelek je využit celkem osmkrát, včetně záběru, kdy Voldánová stojí za moderátorským pultem. Půlzáběr, který je také typický pro zpravodajství, se vyskytuje v tomto díle Událostí šestkrát. Posledním použitým záběrem je velký celek, který se ve zkoumané ukázce vyskytuje pětkrát.

Obrázek č. 46 – Půlzáběr 8. 4. 2013

Obrázek č. 47 – Polocelek_1 8. 4. 2013

Obrázek č. 48 – Polodetail 8. 4. 2013

Obrázek č. 49 – Polocelek_2 8. 4. 2013

Obrázek č. 50 - Velký celek 8. 4. 2013

Obrázek č. 51 – Široký záběr 8. 4. 2013

6.4.2. Konkrétní aspekty neverbální komunikace

6.4.2.1. POSTUROLOGIE

Rok od používání nového formátu zpráv moderátor během vysílání stále stojí. Moderátorka se opět nejčastěji pohybuje ve středu studia, kde stojí vzpřímeně, nohy má u sebe. V několika případech má opět jednu nohu dopředu. Celkem se jedná o dva případy (obr. č. 52).

Obrázek č. 52 – Posturologie I – 8. 4. 2013

Moderátorka během relace také stojí u plazmy, kterou obsluhuje pravou rukou (obr. č. 53), dále stojí u pultu, o který se tentokrát opírá pouze jednou rukou. (obr. č. 54).

Obrázek č. 53 – Posturologie II – 8. 4. 2013

Obrázek č. 54 – Posturologie III – 8. 4. 2013

Další polohy těla v rámci základní posturologické pozice vestoje nemůžeme přesněji analyzovat, protože moderátorka často není zabírána na kameru v celku, ale můžeme vidět pouze detail.

6.4.2.2. GESTIKA

Z oblasti gestiky se opět zaměříme na symboly, ilustrátory, regulátory a adaptéry. Symboly se nevyskytují ani v poslední ukázce Událostí.

Ilustrátory také doprovázejí výpovědi moderátorky. V následující výpovědi jsou dva prostředky, které lze dobře interpretovat: „... **více než** za 7 miliard korun. Kromě **pochybení** na jejich straně může za nedostatky podle úřadu i **chybějící koncepce ministerstva zdravotníků**...“ Moderátorka ilustruje rozpaženými rukama velké množství peněz, (obr. č. 55) následně pak ukázáním prstu směrem ke kameře (obr. č. 56) zdůrazňuje spojení ministerstvo zdravotnictví. Zdůraznění prstem se v ukázce objeví ještě šestkrát.

Obrázek č. 55 - Ilustrátor I – 8. 4. 2013

Obrázek č. 56 Ilustrátor II – 8. 4. 2013

Jako ilustrátory můžeme označit i ukazování na infografiku, která se promítá na plazmovou obrazovku. S infografikou pracuje moderátorka pouze během jedné výpovědi: „Česko má zastoupení na **120 místech** (obr. č. 57) po celém světě. Pro diplomacii pracuje v zahraničí zhruba pět set lidí. Za vrchol kariéry se považují **posty ve spojených státech, v Moskvě, Paříži anebo v Londýně**... (obr. č. 58)“ Moderátorka nejen, že plazmovou obrazovku obsluhuje, ale také ilustruje daná fakta.

Obrázek č. 57 – Ilustrátor III - 8. 4. 2013

Obrázek č. 58 – Ilustrátor IV – 8. 4. 2013

Tempo řeči pak Jolana Voldánová reguluje lehkým mávnutím ruky (obr. č. 59-60) Jako příklad můžeme použít tuto promluvu: „*Velvyslanectví České republiky v Severní Koreji zůstane otevřené, rozhodl o tom krizový štáb ministerstva zahraničí, který se sešel kvůli napětí na Korejském poloostrově. Pchjongjang dnes sáhl k dalšímu tvrdému kroku. Ze společné průmyslové zóny na hranici obou států stáhl všech 53000 dělníků.*“

Obrázek č. 59 – Regulátor I – 8. 4. 2013

Obrázek č. 60 – Regulátor II – 8. 4. 2013

Prvky regulátorů můžeme opět objevit i v mimických aspektech. U Jolany Voldánové se jedná o dlouhé mrknutí na konci výpovědi.

Adaptéry můžeme najít i v této ukázce. Moderátorka si pohrává s prsty a manipuluje s poznámkami jako v předchozích ukázkách.

6.4.2.3. MIMIKA

Opět se nejprve zaměříme na oblast obočí a čela. I tentokrát je jeden z nejpoužívanějších prvků zvednuté obočí. Během vysílání ho moderátorka zvedla celkem dvacetkrát. V těchto případech se opět setkáváme se zvednutým obočím, které značí důraz na danou věc. Jako příklad můžeme uvést tyto situace: „*Autobus plný dětí dnes ráno havaroval na dálnici D5 u Rokycan.*“ Moderátorka zvednutým obočím zdůrazní místo události (obr. č. 61). Dále je důraz zvednutým obočím dobře identifikovatelný zde: „*...která jako první žena moderovala...*“ Zde dává moderátorka důraz na výjimečný jev, o kterém mluví (obr. č. 62).

Obrázek č. 61 – Obočí I - 8. 4. 2013

Obrázek č. 62 – Obočí II – 8. 4. 2013

Jak již bylo řečeno v předchozích kapitolách, veškeré interpretace zvednutého obočí nemůžeme analyzovat, protože neznáme přesvědčení Voldánové k danému problému.

Následující oblast, které se budeme věnovat je oblast očí. I v této ukázce převládá přímý, dlouhý, pohled do kamery, na které je umístěno čtecí zařízení. Přímý oční kontakt s divákem moderátorka neudrží v situaci, kdy hovoří s hostem přes plazmovou obrazovku (obr. č. 63), dále, když se otáčí k plazmové obrazovce, kterou obsluhuje (obr. č. 64). Po obslužení obrazovky se moderátorka vždy okamžitě otáčí zpět k divákovi. Oční kontakt pak udržuje s dalším moderátorem ve studiu, když mluví s Petrem Vichnarem, který na konci relace přijde uvést Branky Body Vteřiny nebo s Jakubem Železným (obr. č.65), který přijde moderovat Hlavní téma Událostí.

Obrázek č. 63 – Oční kontakt s hostem 8. 4. 2013 Obrázek č. 64 – Pohled na plazmu 8. 4. 2013

Obrázek č. 65 – Oční kontakt s kolegou 8. 4. 2013

Dalším prvkem v oblasti očí je pak dlouhé mrknutí, které Jolana Voldánová používá, ke konci výpovědi, nebo když klesá hlasem v půli věty. Proto tento jev můžeme interpretovat jako regulátor řeči. Příkladem může být konec této výpovědi: „*Protože se bála, že uteče do Spojených států.*“ (obr. č. 66) Dlouhé mrknutí se během jedné relace objevilo jedenáctkrát.

Obrázek č. 66 – Mrknutí – 8. 4. 2013

Na závěr ještě prostudujeme spodní oblast obličeje, kde jsou dominantní ústa. V této ukázce se čtyřikrát setkáváme s úsměvem moderátorky. První úsměv nalezneme během pozdravu moderátorky: „*Jolana Voldánová Vám přeje **dobrý večer.***“ Dále při děkování hostovi přes plazmovou obrazovku: „***Děkujeme,** že jste se podělil o své vzpomínky..*“ (obr. č. 67). Jeden z úsměvu je i u optimistické zprávy: „*Vyšetření se obejde **úplně bez bolesti.***“ (obr. č. 68) Poslední úsměv u moderátorky uvidíme během přání kolegyni: „*Tak **všechno nejlepší,** milá kolegyně.*“ (obr. č. 69) V těchto případech můžeme mluvit o emoci štěstí. V jednom případě jsou pak u moderátorky semknuté rty (obr. č. 70). „*...čelně narazil do náspu **pod mostem.***“ Bruno o tomto jevu říká, že poukazují na vnitřní napětí.⁹⁰

⁹⁰ BRUNO, ADAMCZYK 2007: 65

Obrázek č. 67 – Úsměv I – 8. 4. 2013

Obrázek č. 68 – Úsměv II – 8. 4. 2013

Obrázek č. 69 – Úsměv III – 8. 4. 2013

Obrázek č. 70 – Semknuté rty – 8. 4. 2013

6.4.2.4. PARALINGVISTIKA

Paralingvistických prvků – monotónní řeči, přehnané intonaci, přirozené řeči, hezitačním zvukům a důrazu se budeme věnovat i v Událostech, které byly odvysílány rok od zavedení nového formátu Událostí.

Moderátorka opět mluví monotónně, tento jev je zapříčiněn tím, že je text připravený a čtený. Přirozená intonace se zde opět objevuje pouze při kladení otázek, které nejsou čtené. Poprvé se tu také setkáváme s přehnanou intonací. Jedná se o část, kdy moderátorka mluví o své kolegyni: „**Tak všechno nejlepším milá kolegyně!**“

Hezitační prvky se tu objevují minimálně, pouze dvakrát. Jednou během dotazování se reportéra: „*A já už se ptám EHM dnešního...*“ A podruhé během čtené promluvy. Menší výskyt hezitačních prvků je možná zapříčiněn tím, že si moderátorka na nový styl moderování zvykla a může se soustředit na kvalitu řeči.

Důraz v hlase opět podporují důrazy neverbální komunikace. I nyní se s důrazu setkáváme hojně, konkrétně s třiadvaceti případy. Hojně se vyskytují např. v této promluvě: „*...respektive, co, kde a za kolik se nakupuje...*“

7. Komparace výsledků jednotlivých dílů Událostí

7.1. Neměnné prostředky neverbální komunikace

Prostředí komunikace se výrazně liší v Událostech vysílaných v březnu 2012 a dubnu 2012. Největší rozdíl je ve studiu. V prvním případě se jedná o staré studio, kde moderátoři sedí za velkým stolem a v pozadí je vidět newsroom zpravodajství České televize. Ve druhém případě se komunikace odehrává z virtuálního studia, kde moderátor pohybuje v zeleném studiu - tzv greensceen, na které počítač promítá různý obsah. To je mnohem prostornější. Ve studiu se nachází pouze plazmová obrazovka a pultík.

Události, které se vysílají rok od změny formátu, v dubnu v roce 2013 se odehrávají ve stejném virtuálním studiu jako Události v dubnu v roce 2012.

Hudba z Událostí v březnu 2012 se jen minimálně liší od hudby v novém formátu zpráv. Oba typy znělek jsou dynamické. Funkce hudby se nezměnila, u obou případů se jedná o funkci apelativní.

Použití kamer se výrazně liší od starého a nového formátu Událostí. Ve starém formátu se používaly pouze tři kamery, proto máme i menší počet záběrů. Ve starém formátu je využíván široký záběr, půl záběr a polodetail.

S novým formátem Událostí se zvyšuje počet kamer, které snímají studio na čtyři. Tím pádem se setkáváme i s větším počtem záběrů. V novém formátu se používá půlzáběr, polocelek, dva druhy polodetailu, velký celek a široký záběr.

Dále musíme rozlišovat Události těsně po změně a rok od změny formátu. V prvním případě tu je oproti starému formátu zpráv novinka. Jedná se o přiblížení záběru v rámci jednoho výstupu. Ve druhém případě se objevuje pak další nový prvek – oddálení konkrétního záběru. Počet přiblížení se oproti předchozí ukázce zmenšil o sedm použití. V obou ukázkách nového formátu se vyskytuje šest druhů záběrů a jejich počty použití se výrazně neliší.

7.2. Konkrétní aspekty neverbální komunikace

Posturologie moderátorky se výrazně změnila již na první pohled. Ve starém formátu Událostí je základní posturologická pozice vsedě naopak v novém formátu vestoje. Postoj moderátorky se naopak po roce od vysílání nového formátu nemění. Jolana Voldánová nejčastěji stojí vzpřímeně ve středu studia s nohama u sebe čelem k divákům, či za pultíkem o který se opírá. V dubnu 2012 se několikrát opírá oběma rukama, avšak o rok později pouze jednou. Postoj u plazmové obrazovky se pak nemění. Moderátorka se buď k plazmě natáčí, nebo hledí čelem do kamery.

Gestiku jsem si v práci rozdělila na symboly, ilustrátory, regulátory a adaptéry. Symboly moderátorka nepoužila ani v jedné z analyzovaných ukázek. Použití ilustrátorů se však v jednotlivých formátech lišilo. Ve starém formátu zpráv byly ilustrátory využívány na dokreslení důrazu. V novém formátu, díky používání plazmové obrazovky a dokreslení situací pomocí infografiky, výskyt ilustrátorů stoupá. A rok od používání nového formátu moderátorka aplikuje i ilustrátory, kterými naznačujeme množství apod. Regulátory se v jednotlivých formátech také liší. Ve starém formátu Jolana Voldánová využívala pouze dlouhého mrkání. Tento regulátor využívá i v novém formátu, dále k němu přidává zvedání rukou k udržení tempa řeči a otáčení se ke komunikačnímu partnerovi, když mu předává slovo. Adaptéry pak využívá ve všech třech ukázkách stejné. Hraje si s tužkou, či poznámkami, s prsty... apod.

Mimice jsem se věnovala pokaždé ve třech oblastech. Nejčastější mimický prvek byl ve všech třech ukázkách stejný. Jednalo se o zvednuté obočí značící převážně důraz. V březnu 2012 byl použit devatenáctkrát, v dubnu 2012 pouze devětkrát a v dubnu 2013 se počet navýšil na dvacetkrát. Tato výchylnka mě překvapila, protože během zkoumání jsem měla pocit, že moderátorka zvedá obočí podobně často. Dále jsem se zabývala očním kontaktem. Ten byl ve starém formátu zpráv méně přerušován. V novém formátu pak moderátorka oční kontakt přerušuje při práci s plazmovou obrazovkou, během rozhovorů jak přes plazmovou obrazovku tak přímo s kolegy ve studiu, či když si čte poznámky. Poznámky si potom čte moderátorka pouze v dubnu 2012, rok od používání formátu se tento jev již nevyskytuje. Pravděpodobně se jedná pouze o zvyk na nové studio a pravidla moderace v něm. Poslední částí obličej, kterou jsem zkoumala, byla pak spodní část, kde jsme se zaměřily na ústa. Moderátorka se ve všech třech ukázkách snaží zachovat vážnou tvář. Výjimečně můžeme vidět úsměv. Ten se v každé z ukázek vyskytuje maximálně čtyřikrát. Nejčastěji během podzpravy nebo u optimistické zprávy. Výjimečně můžeme zpozorovat seknuté rty či sevřený úsměv.

V paralingvistice jsem se zaměřila pouze na aspekty monotónnosti, přirozenosti, hezitačních zvuků, intonační přehnanosti a důrazu. Ve všech třech ukázkách mluví moderátorka monotónním, nepřirozeným hlasem. Tento fakt je daný tím, že má text připravený a čte ho. Během kladení otázek ve starém formátu však nepřirozenost přetrvává, za to v novém formátu si můžeme všimnout větší přirozenosti a uvolněnosti. Přirozenost v novém formátu Událostí je patrná i z toho, že moderátorka při pokládání otázek velmi často používá hezitační zvuky typu – ehm. V ukázce z dubna 2013 se ale počet hezitačních zvuků zmenšil. Tento fakt je dán nejspíš tím, že si moderátorka zvykla na nový styl moderace. Během moderace ze starého studia se hezitační zvuk objevuje pouze jednou. To si vysvětluji tím, že když moderátorka sedí, může se na svůj projev více soustředit. Dalším zkoumaným faktorem byl důraz. Ten se opět hojně vyskytuje ve všech třech ukázkách nezávisle na změně formátu. Jolana Voldánová ve většině výpovědí část textu zdůrazní změnou hlasu, či použitím pomlk. Tyto důrazy jsou pak často doprovázeny neverbálními prvky, který daný důraz ještě více umocňují. Jedná se hlavně o zvednuté obočí, či důraz pomocí ilustrátorů.

8. ZÁVĚR

Cílem této práce bylo zjistit, jaké druhy neverbálních prostředků se vyskytují v hlavní zpravodajské relaci České televize Události. Dále jakým způsobem se změnilo použití těchto aspektů po změně formátu v roce 2012.

Teoretický rámec byl věnována vymezení pojmu sociální interakce, který byl rozdělen podle Thompsona na tři typy interakce. Následující část teoretického rámce se zabývala teorií zpravodajství. Nejprve bylo zpravodajství definováno, následně bylo představeno televizní zpravodajství. Nebyla ani opomenuta technická stránka zpracování.

Následuje rámec analýzy, ve kterém byly klasifikovány jednotlivé neverbální aspekty komunikace. Podrobnější výklad jednotlivých druhů mimoslovní komunikace byl proveden podle Křivohlavého a doplněn o poznatky dalších autorů. Z neverbálních aspektů jsem se zaměřila pouze na ty, které jsou relevantní pro následující analýzu. Jedná se tedy o prostředí, posturologii, gestiku, mimiku a paralingvistiku, ze které mě zajímaly jen některé aspekty. V samotném závěru rámci analýzy práce byl prostor věnován pořadu Události. Představen byl kontext proměny formátu hlavní zpravodajské relace a samotný formát pořadu před změnou a po změně.

Empirická část se pak skládala z analýz jednotlivých ukázek zpravodajské relace. Zkoumány byly tři díly Událostí v rozdílném časovém úseku. První ukázka byla z doby před změnou formátu zpráv, z března roku 2012, druhá byla z dubna 2012, tedy z doby, kdy byl nový formát zaveden a třetí byla z dubna roku 2013, z doby, kdy uplynul rok od zavedení změn. Snahou analýzy bylo na základě pozorování jednotlivých dílů popsat neverbální projevy a přiřadit jim na základě kontextu daný význam. Následná komparace pak měla odhalit, jak se změnilo použití neverbálních prostředků v důsledku změny formátu Událostí.

Na základě komparace bylo zjištěno, že neměnné aspekty výrazně ovlivnili rozdíl v použití neverbálních jevů. Hlavním faktorem byla výměna studia, ze kterého se Události vysílají. Tento faktor se projevil výrazně v posturologii, kde se změnila hlavní posturologická poloha a zvýšil se počet jednotlivých postojů. Výměna studia ovlivnila i použití více druhů záběru ve vysílání jednoho konkrétního dílu. Vliv na neverbální komunikaci má také plazmová obrazovka, která se vyskytuje v novém formátu. Moderátorka ji používá k ilustrování daného problému. Díky plazmové obrazovce se tak zvýšil počet ilustrátorů. Ostatní prvky gestiky a mimiky u moderátorky se výrazně nezměnily. Jediný velký rozdíl můžeme zaznamenat v použití zvednutého obočí v dubnu 2012, ten se z devatenácti použití snížil na devět, rok od zavedení nového formátu však číslo stoupl na dvacet. Co se týče paralingvistiky, po změně formátu se

vyskytuje více částí, kde moderátorka mluví přirozeně. A to v situaci, kdy pokládá otázku komunikačnímu partnerovi. Zápolem však je, že v dubnu 2012 využívá více hezitačních zvuků a to i během čtené zprávy. Rok od používání se však tento faktor mění a moderátorka si na problém hezitačních zvuků dává pozor.

Ráda bych ještě zmínila, že se významy jednotlivých neverbálních aspektů nemění. Za to se v novém formátu zpráv vyskytují některé nové prvky neverbální komunikace, ale ne tak výrazně jak jsem očekávala.

V závěru je nutno podotknout, že se nejedná o komplexní a hloubkovou analýzu, ale o stručnou analýzu daného problému. Neverbální komunikace je tak široká oblast, kterou se zabývají vědci několika vědních oborů. V tomto výzkumu je kladen důraz pouze na neverbální komunikaci v oblasti zpravodajství, ale vzhledem k interdisciplinaritě mimoslovní komunikace, by si zasloužila tato oblast komplexnější vědecký výzkum.

9. Seznam pramenů

Události vysílané 29. 3. 2012 – dostupné z

<<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1097181328-udalosti/212411000100329>>

Události vysílané 3. 4. 2012 – dostupné z

<<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1097181328-udalosti/212411000100403>>

Události vysílané 8. 4. 2013 – dostupné z

<<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1097181328-udalosti/213411000100408>>

29. 3. 2012: <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1097181328-udalosti/212411000100329>

3. 4. 2012: <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1097181328-udalosti/212411000100403>

8. 4. 2013: <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1097181328-udalosti/213411000100408>

10. Seznam literatury

BURTON G., JIRÁK J. *Úvod do studia médií*. Brno: Barrister & Principal 2001. ISBN 80-85947-67-6.

BRUNO, Tiziana a ADAMCZYK, Gregor. *Řeč těla: přesvědčte svou mimikou, gesty a držením těla*. 1. vyd. Praha: Grada, 2007. Praxe & kariéra. ISBN 978-80-247-2008-1

DEVITO, Joseph A. *Základy mezilidské komunikace: 6. vydání*. 1. vyd. [i.e. 2. vyd.]. Praha: Grada, 2001. Expert. ISBN 978-80-247-2018-0.

HAYES, Nicky. *Základy sociální psychologie*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2003, ©1998. ISBN 80-7178-763-9.

JÍLEK, Viktor. *Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009. 120 s. Učebnice. ISBN 978-80-244-2218-3.

KADERKA P. Tělesné postoje, gesta a pohledy v komunikaci. In: *Mluvená čeština: Hledání funkčního rozpětí*. Praha: Academia 2011. ISBN 978-80-200-1970-7.

KADERKA P., HAVLÍK M. *Vytváření televizních zpráv: pracovní postupy v systému žánrových norem*. Praha: Sociologický ústav AV ČR 2010

KLEIN, Zdeněk. *Atlas sémantických gest*. 1. vydání. Praha: HZ Edition, spol. s r.o., 1998. ISBN 80-86009-21-1

KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Jak si navzájem lépe porozumíme: kapitoly z psychologie sociální komunikace*. Vyd. 1. Praha: Svoboda, 1988. s. Členská knižnice nakl. Svoboda.

KUČEROVÁ, Š.: *Neverbální signály jako spoluindikátory propozičního a ilukačního aktu*. In: *Heterogenost v komunikaci, v textu a v jazyce I*. FF UK Praha 1999.

LEWIS, David. *Tajná řeč těla*. Přel. Jiří Rezek. 1. vyd. Praha: East West Publishing, 1998. ISBN 80-7219-004-0.

MIKULÁŠTÍK M. *Komunikační dovednosti v praxi*. Praha: Grada Publishing 2010. ISBN 978-80-247-2339-6.

MORRIS D. *Bodytalk řeč těla*. Praha: Ivo Železný 1999. ISBN 80-240-0238-8.

ORLEBAR, Jeremy. *Kniha o televizi*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Akademie múzických umění, 2012. ISBN 978-80-7331-246-6.

OSVALDOVÁ, Barbora a kol. *Zpravodajství v médiích*. 2., upr. vyd. Praha: Karolinum, 2011. 19s. ISBN 978-80-246-1899-9.

OSVALDOVÁ B., HALADA J. a kol. *Encyklopedie praktické žurnalistiky a marketingové komunikace*. Praha: Libri 2007. ISBN 978-80-7277-266-7

PEASE, Allan; PEASE, Barbara. *Řeč těla*. Přel. Hana Loupová. 1. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-449-6.

SCHELLMANN, Bernhard et al. *Média: základní pojmy, návrhy, výroba*. Vyd. 1. Praha: Europa-Sobotáles, 2004. 191-192 s. ISBN 80-86706-06-0.

THOMPSON, John B. *Média a modernita: sociální teorie médií*. 1. české vyd. Praha: Karolinum, 2004. Mediální studia. ISBN 80-246-0652-6.

VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie komunikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-998-4

Internetové zdroje:

Digizone.cz, *Kandidátský projekt Petra Dvořáka na generálního ředitele České televize*. [online] Dostupné z: <http://www.digizone.cz/clanky/petr-dvorak-zverejnil-kandidatsky-projekt-ct/>

Ceskatelevize.cz, *Jolana Voldánová* [online] Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/lide/jolana-voldanova/>

11. Seznam obrázků

- Obrázek č. 1 – Grafika 29. 3. 2012
- Obrázek č. 2 – Studio 29. 3. 2012
- Obrázek č. 3 – Záběry kamer – široký záběr 29. 3. 2012
- Obrázek č. 4 - Záběry kamer – polodetail 29. 3. 2012
- Obrázek č. 5 – Záběry kamer – půlzáběr 29. 3. 2012
- Obrázek č. 6 – Posturologie 29. 3. 2012
- Obrázek č. 7 – Regulátor 29. 3. 2012
- Obrázek č. 8- Ilustrátor I. 29. 3. 2012
- Obrázek č. 9 - Ilustrátor II. 29. 3. 2012
- Obrázek č. 10- Adaptér I. 29. 3. 2012
- Obrázek č. 11 - Adaptér II. 29. 3. 2012
- Obrázek č. 13 – Obočí II 29. 3. 2012
- Obrázek č. 12 – Obočí I 29. 3.
- Obrázek č. 14 – Přímý pohled 29. 3. 2012
- Obrázek č. 15 – Pohled na plazmu 29. 3. 2012
- Obrázek č. 16 – Pohled na kolegu 29. 3. 2012
- Obrázek č. 17 – Dlouhé mrknutí 29. 3. 2012
- Obrázek č. 18 – Úsměv I - 29. 3. 2012
- Obrázek č. 19- Úsměv II - 29. 3. 2012
- Obrázek č. 20 – Úsměv III – 29. 3. 2012
- Obrázek č. 21 – Virtuální studio 3. 4. 2013
- Obrázek č. 22 – Grafika 3. 4. 2013
- Obrázek č. 23 – Široký záběr 3. 4. 2012
- Obrázek č. 24 – Velký celek 3. 4. 2012
- Obrázek č. 25 – Polocelek_1 3. 4. 2012
- Obrázek č. 26 – Polocelek_2 3. 4. 2012
- Obrázek č. 27 – Polodetail 3. 4. 2012
- Obrázek č. 28. – Půlzáběr 3. 4. 2012
- Obrázek č. 29 – Posturologie I 3. 4. 2012
- Obrázek č. 30 - Posturologie II 3. 4. 2012
- Obrázek č. 31 - Posturologie III 3. 4. 2012

Obrázek č. 32 – Pohyb směrem k Železnému 3. 4. 2012
Obrázek č. 33 – Ilustrátor I – 3. 4. 2012
Obrázek č. 34 – Ilustrátor II – 3. 4. 2012
Obrázek č. 35 – Ilustrátor III – 3. 4. 2012
Obrázek č. 37 – Ilustrátor plazma I - 3. 4. 2012
Obrázek č. 38 – Ilustrátor plazma II - 3. 4. 2012
Obrázek č. 39 – Adaptér 3. 4. 2012
Obrázek č. 40 – Obočí I - 3. 4. 2012
Obrázek č. 41- Obočí II – 3. 4. 2012
Obrázek č. 42 – Rozhovor – 3. 4. 2012
Obrázek č. 43 – Čtení – 3. 4. 2012
Obrázek č. 44 Úsměv 3. 4. 2012
Obrázek č. 45 Semknuté rty 3. 4. 2012
Obrázek č. 46 – Půlzáběr 8. 4. 2013
Obrázek č. 47 – Polocelek_1 8. 4. 2013
Obrázek č. 48 – Polodetail 8. 4. 2013
Obrázek č. 49 – Polocelek_2 8. 4. 2013
Obrázek č. 50 - Velký celek 8. 4. 2013
Obrázek č. 51 – Široký záběr 8. 4. 2013
Obrázek č. 52 – Posturologie I – 8. 4. 2013
Obrázek č. 53 – Posturologie II – 8. 4. 2013
Obrázek č. 54 – Posturologie III – 8. 4. 2013
Obrázek č. 55 - Ilustrátor I – 8. 4. 2013
Obrázek č. 56 Ilustrátor II – 8. 4. 2013
Obrázek č. 57 – Ilustrátor III - 8. 4. 2013
Obrázek č. 58 – Ilustrátor IV – 8. 4. 2013
Obrázek č. 59 – Regulátor I – 8. 4. 2013
Obrázek č. 60 – Regulátor II – 8. 4. 2013
Obrázek č. 61 – Obočí I - 8. 4. 2013
Obrázek č. 62 – Obočí II – 8. 4. 2013
Obrázek č. 63 – Oční kontakt s hostem 8. 4. 2013
Obrázek č. 64 – Pohled na plazmu 8. 4. 2013

Obrázek č. 65 – Oční kontakt s kolegou 8. 4. 2013

Obrázek č. 66 – Mrknutí – 8. 4. 2013

Obrázek č. 67 – Úsměv I – 8. 4. 2013

Obrázek č. 68 – Úsměv II – 8. 4. 2013

Obrázek č. 69 – Úsměv III – 8. 4. 2013

Obrázek č. 70 – Semknuté rty – 8. 4. 2013

12.Seznam tabulek

Tabulka č. 1 – Rozdělení interakci podle Thompsona

13. Seznam příloh

Příloha č. 1 – Představení moderátorky Voldánové

14. Přílohy

Příloha č. 1

V této práci bude probíháno zkoumání na Jolaně Vodlánové, kterou nyní krátce představím.

6.1. Jolana Vodlánová

Jolana Voldánová se narodila 12. ledna 1969 v Pardubicích, kde také později vystudovala gymnázium. První žurnalistické zkušenosti nabrala v Československém rozhlasu, kde pracovala od roku 1989 – 1992 a následně od roku 1993 je zaměstnána v Redakci zpravodajství České televize. V roce 1993 – 1994 moderovala Denní zprávy a Večerník. V roce 1994 komentovaný pořad „21“ a od roku 1995 Události plus a Události, kterými provázela až do června roku 2013. V roce 2012 se vrací i ke své prvotní profesi a moderuje v Českém rozhlasu Pardubice pořad Rande s Jolanou.

Oblíbená moderátorka však zůstala zaměstnancem České televize a momentálně se podílí na dvou projektech. Jeden z nich by měl mít svou premiéru na začátku září 2014.

Jolana získala i několik ocenění. V roce 1998, 2005, 2006, a 2010 první místo v divácké anketě TýTý v kategorii Osobnost TV zpravodajství. Dále byla oceněna Novinářskou křepelkou za významný žurnalistický počín novinářů do 33 let.

Krátký dotazník, který je zveřejněný na [www České televize](http://www.ceskatelevize.cz)⁹¹

Co považujete za vrchol své televizní práce?

Těch mezních okamžiků v politickém i společenském životě České republiky bylo tolik, že je těžké vybrat několik konkrétních událostí. Snad namátkou: přímý přenos z podpisu česko-německé deklarace, přímý přenos z volby prezidenta republiky, volby a povolební rošády politických stran, sestavování vlády apod...

Jaké máte další profesní cíle?

Dělat svou práci co nejlépe.

V čem hlavně vidíte přínos nové podoby Událostí?

---

⁹¹ [online] Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/lide/jolana-voldanova/>

Události budou zejména po formální stránce úplně jiné, než na jaké byli diváci dosud zvyklí. Virtuální studio skýtá neuvěřitelné technické možnosti. A my chceme divákům předvést, že i při zachování kvality a serióznosti, tedy atributů, na které jsou v České televizi zvyklí, dokážeme připravit hlavní zpravodajskou relaci daleko dynamičtější a obrazově poutavější.

V čem to pro Vás bude nové?

Po formální stránce prakticky ve všem. Zvedli nás, moderátory, ze židle. Zvykám si na jiný prostor, jiné pojetí, na fakt, že řeč těla, mimoverbální komunikace, tedy to, co mám ráda, teď konečně dostane víc prostoru. I to je důležitá součást prezentace. Naopak kvalita, spolehlivost a srozumitelnost i nadále hrají v Událostech prim.

Jaké je Vaše profesní krédo?

Zůstat nohama pevně na zemi a raději si stokrát všechno ověřit, než se jednou splést.

Anotace

Autor: Hajzlerová Pavlína

Katedra: Katedra žurnalistiky, Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Název práce: **Analýza obecných neverbálních prostředků ve zpravodajství v České televizi**

Vedoucí práce: Mgr. Petra Chvojková

Počet znaků: 76 318

Počet příloh: 1 CD

Počet obrázků: 70

Počet titulů použité literatury a zdrojů: 22

Klíčová slova: Sociální interakce, neverbální komunikace, zpravodajství, televizní zpravodajství, hlavní zpravodajská relace, Události

Charakteristika práce: Tato práce se zabývá analýzou obecných rolí a funkcí neverbální komunikace v hlavní zpravodajské relaci České televize Události před změnou formátu v březnu 2012, po změně formátu v dubnu 2012 a rok od používání nového formátu v dubnu 2013. Práce je zaměřená pouze na vybrané prvky neverbální komunikace, kterými jsou mimika, gestika, posturologie, paralingvistika. Ty jsou popsány na moderátorce Jolaně Voldánové. K jednotlivým příkladům neverbálních aspektů jsou přiřazeny jejich možné interpretace.

Summary

Author: Hajzlerová Pavlína

Department: Department of Journalism, Philosophical Faculty of Palacký University,
Olomouc

Work title: The Analysis of General Nonverbal Aspects in the Czech Television News

Work supervisor: Mgr. Petra Chvojková

Number of digits: 76 318

Number of enclosures: 1 CD

Number of figures: 70

Number of used literature titles and references: 22

Key words: Social interaction, nonverbal communication, news, television reporting, main news program, Události

Characterization of the work: This bachelor thesis describes general role and function of nonverbal communication used in main news programme „Události“ by Czech television. Comparison were applied on main news programme before the change in March 2012, after the change in April 2012 and in April 2013, a year after the using the new format of this news programme. The work aimed only to chosen elements of nonverbal communication, which are mimics, gestic, posturology and paralingvistics. These are depicted in particular moderator Jolana Voldánová. To every single examples of nonverbal aspects are assigned their possible interpretation.